

Українська бібліотечна асоціація

**VII Львівський міжнародний бібліотечний
форум**

«Модерна бібліотек@ в мінливому світі»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

14-17 вересня 2016 року, м. Львів

Київ 2016

ББК 78.34
УДК 024
С96

VII Львівський міжнародний бібліотечний форум «Модерна бібліотек@ в мінливому світі» : збірник матеріалів / Укр. бібл. асоц. ; редкол. : В. С. Пашкова, О. В. Воскобойнікова-Гузєва, В. В. Загуменна, І. О. Шевченко, Я. Є. Сошинська, О. В. Васильєв. – Електрон. вид. – Київ : УБА, 2016. – 74 с.

ISBN 978-966-97569-1-6

Наукове видання вміщує доповіді та виступи учасників міжнародної науково-практичної конференції – відомих науковців та фахівців, що представляють бібліотеки, вищі навчальні заклади, інформаційні установи, видавництва України, Литви, Хорватії, Польщі, Великої Британії, Молдови, Білорусі.

У матеріалах збірника розкрито філософію модерної бібліотеки, розглянуто освітні стратегії сучасної інформаційної сфери, приділено увагу питанням наукових досліджень та професійних комунікацій, запропоновано ознайомитися з сучасними ефективними практиками.

Рекомендовано до друку Президією Української бібліотечної асоціації, протокол №6 від 30 серпня 2016 р.

Редакційна колегія:

В. С. Пашкова, доктор історичних наук, доцент

О. В. Воскобойнікова-Гузєва, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник

В. В. Загуменна, кандидат педагогічних наук, професор

І. О. Шевченко, кандидат педагогічних наук, доцент

Я. Є. Сошинська, кандидат історичних наук, доцент

О. В. Васильєв, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, патентний повірений

ISBN 978-966-97569-1-6

© Українська бібліотечна асоціація, 2016

© Автори, 2016

Зміст

Розділ 1. Філософія модерної бібліотеки.....	5
<i>Афанасьєв Ю. Л.</i> Модерність та сучасність: проблема адекватності.....	5
<i>Більченко Є. В.</i> Модерна ідентичність: Всесвіт як бібліотека та бібліотека як Всесвіт.....	7
<i>Воскобойнікова-Гузєва О. В.</i> Модель бібліотеки майбутнього: три питання до дискусії.....	10
<i>Katarzyna Ślaska.</i> New technologies and new digital services for users in the National Library of Poland.....	12
<i>Тодорцев Хлача К.</i> Визначити свою місію – модерна бібліотека в мінливому світі.....	15
<i>Азаркова В. В.</i> Сучасна бібліотека: стратегічні напрями та професійні орієнтири розвитку.....	21
Розділ 2. Освітні стратегії сучасної інформаційної сфери.....	26
<i>Кунанець Н. Е.</i> Бібліотечна освіта в інформаційному суспільстві.....	26
<i>Загуменна В. В., Новальська Т. В.</i> Сучасний імідж бібліотечної професії: взаємодія освіти, науки, практики.....	29
<i>Крохмальний Р. О.</i> Проблеми комунікації в сучасному навчальному середовищі.....	32
Розділ 3. Наукові дослідження і професійні комунікації.....	35
<i>Борисова Т. О.</i> Участь наукової бібліотеки у розбудові публікаційної активності науковців університету.....	35
<i>Тихонкова І. О.</i> Проект «Українські наукові видання».....	38
<i>Тихонкова І. О.</i> Можливості платформи Web of Science для якісних наукових досліджень.....	40
<i>Філімонова Т. В.</i> Бібліографічні покажчики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського з питань розвитку вищої освіти України.....	43

Розділ 4. Ефективні практики.....47

<i>Синиця Н. М.</i> Організація діяльності бібліотек в об'єднаних територіальних громадах: перші кроки до оптимізації та модернізації (досвід бібліотек Хмельниччини).....	47
<i>Коротун Н. І.</i> Відкрита бібліотека: нові проекти та програми освоєння соціокультурного середовища.....	50
<i>Апшай М. В.</i> Комунікаційний комплекс регіону: тенденції організації та управління.....	55
<i>Тітова Н. М.</i> Електронні ресурси та інформаційно-бібліотечні сервіси в бібліотеці: використання сучасних технологій.....	58
<i>Влезько Н. В.</i> Полтавська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. П. Котляревського: руйнуємо стереотипи, зміцнюємо імідж.....	61
<i>Картузов К. М.</i> Рекомендаційні сервіси та книжкові навігатори: як це працює?.....	65
<i>Семенова С. П.</i> Програма Come Write In та проект Молодіжної секції УБА «Приходь та пиши!»: впровадження міжнародного досвіду роботи з молодими письменниками в бібліотеках України.....	68
<i>Станіславчук Г. П., Серебреннікова Т. І.</i> Всеукраїнський проект «Вишивка етнографічна: «Украинский народный орнамент: вышивки, ткани, писанки» О.П. Косачева, Киев, 1876».....	71

Розділ 1. Філософія модерної бібліотеки

УДК 130.2

Афанасьєв Юрій Львович

доктор філософських наук, професор

Київський університет імені Бориса Грінченка,

Київ, Україна

МОДЕРНІСТЬ ТА СУЧАСНІСТЬ: ПРОБЛЕМА АДЕКВАТНОСТІ

Оскільки метою нинішнього зібрання бібліотечного форуму є визначення змісту і форм, ролі і значення модерної бібліотеки у сучасному мінливому світі, найпершим завданням теоретичного дискурсу на дану тему не може не бути визначення основних, а також і дотичних понять, без розуміння значення яких неможливе і розуміння заявленої теми взагалі. Адже, щоб зрозуміти, що таке модерна бібліотека, якою вона має бути, необхідно насамперед в'яснити, що таке модерність взагалі. Адже при шаленому нагромадженні слів і термінів різномовного та культурного походженняросло стільки їх різноманітних модифікацій та інтерпретацій, що продертися у цих хащах до їх первинного істинного сенсу не так-то просто.

Слово, поняття «модерність» походить, як відомо, від французького слова *moderne*, що перекладається як «новий», «новітній». Правда, у наших словниках ще й пишуть через кому «сучасний». І от з цього місця, між іншим, починається одна із основних плутанин у розумінні змісту і сутності модерності, про що буде йтися трохи далі, бо і без цього навколо слова *moderne* вже давно накручується чимало різних сенсів.

У європейському культурному контексті це слово активно фігурує вже у XIX столітті, і асоціюється із явищами, що характеризуються як такі, що ідуть у авангарді свого часу, і навіть випереджують його. Коло цих явищ могло бути досить широким – від стилю одягу і манер, до філософських, релігійних та політичних ідей. Ці – модерні – явища стають змістом і формою такого феномену як мода. І вже в самому слові «мода» відчутний зв'язок з концептом модерну як чогось новітнього і, мабуть, прогресивного хоча б тому, що заперечує щось попереднє.

Нарешті в суспільній думці, перш за все, на Заході, утверджується розуміння, що весь Новий і Новітній час цивілізований світ живе у Добу модерну або модерніті (від англ.

modernity, що можна перекласти як «модерність»). Тобто це доба становлення і розвитку капіталізму, який характеризується індустріалізацією, урбанізацією, секуляризацією, розвитком державних інститутів, і перелік цих рис можна продовжувати. Але головним, мабуть, для цієї доби є постійна модернізація, тобто свідоме оновлення – засобів виробництва, технологій, менеджменту, суспільних інститутів, економічних, політичних та інших відносин. Модернізація як принцип, оновлення як ідея фікс.

А паралельно існували ще й інші культурно-історичні явища з похідними від слова *moderne* назвами. Це, зокрема, стиль модерн, який розповсюдився в останні десятиліття XIX та у першому десятилітті XX століття в архітектурі, мистецтві та і в стилістиці одягу, меблів, предметів побуту. Стиль, який відверто протиставив себе попереднім мистецьким школам і течіям, стиль, що саме естетичну функцію мистецтва поставив на чільне місце, зробив це надзвичайно вишукано і вражаюче.

А потім був іще модернізм, мистецька течія, яка попри усі різноманітні свої модифікації була послідовна у своїй опозиційності до усього попереднього мистецького доробку, у тому числі і до мистецтва модерну з його рафінованою естетичністю. Модернізм пішов по шляху деестетизації прекрасного і естетизації потворного, абсурдного, хворобливого тощо. Втім і світ йшов у цьому ж напрямку. Грандіозна доба модерну з її науково-технічними, соціально-економічними, художньо-естетичними досягненнями, з двома жакливими світовими і не менш страхітливими «малими» війнами завершувалась перемогою Заходу у так званій холодній війні. Починалась доба постмодерну – доба системної кризи усієї цивілізаційної моделі, яка була створена під гаслами модерну і модернізації.

Незважаючи на неодмінну спрямованість усіх названих і не названих тут явищ, що марковані терміном «модерн», на новизну, оновлення, новітність, вони мають конкретно-історичний характер і нові, власне, лише для свого часу. Отже поняття модерності пов'язане не тільки з поняттям новизни, але і з поняттям сучасності. Але цей зв'язок модерності і сучасності нерідко перебільшують і навіть ототожнюють. Цьому, мабуть, сприяє і те, що французьке *moderne* у нашому перекладі подається і як *нове*, і як *сучасне*. А англійське *modern* – однозначно як *сучасне*. Але ж у французькій, англійській, а також німецькій мовах іменник «сучасність» утворюється не від прикметників *moderne*, *modern*, *moderner*. «Сучасність» у названих мовах це, відповідно, *une aktuale*, *contemporaneity*, *Neuzait*. Отже, навіть лінгвістика підказує нам, що модерність та сучасність – це не одне і те саме, як і новизна та модерність теж не є синонімами. Поняття сучасності, новизни і модерності знаходяться у взаємопов'язаних, але не однозначних відносинах.

Так, сучасність як реальність, що складається під впливом різних об'єктивних та суб'єктивних чинників, сама по собі індиферентна як до новизни, так і до модерності. Традиційні культури могли існувати віками і навіть тисячоліттями без відчутних змін, тим більш, модернізацій. Але з тих пір, як людина відчайдушно розкріпостила свою суб'єктивність, випростала свою волю, реальність суттєво змінилась. Вона стала все більш проблемною, більш напруженою, більш агресивною. Ця реальність, яка стає для людини сучасністю, кидає людям все нові виклики, які вимагають відповідних реакцій, відповідних дій. І ці реакції і дії мають бути не тільки і не стільки новими, а, головне, *адекватними і саме тому модерними* щодо викликів сучасності. Просто зміни заради змін, чим так грішить, зокрема, наше суспільство, це просто метушня, а то і серйозна загроза. *Створення системи інноваційних змін, адекватних вимогам сучасності, це і є ознакою справжньої модерності, ознакою модерної культури, модерної нації, модерної бібліотеки врешті решт.*

УДК 130.2 (043.3)

Більченко Євгенія Віталіївна

доктор культурології, професор

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,

Київ, Україна

МОДЕРНА ІДЕНТИЧНІСТЬ:

ВСЕСВІТ ЯК БІБЛІОТЕКА ТА БІБЛІОТЕКА ЯК ВСЕСВІТ

Проект модерну, конституюваний у межах школи Ю. Габермаса та філософських дискусій з представниками постмодерну кінця XX – початку XXI століть, передбачає три ключових значення даного слова: *модерн як епоха Нового Часу; модерн як форма культурної самосвідомості розвинутого індустріального суспільства Заходу; модерн як універсальна світоглядна модель соціуму, побудованого на принципах суб'єктності, раціональності, центрації, уніфікації та лінійної історичності*. Картина світу модерну характеризується універсальними *центрації, раціональності, уніфікації, суб'єктивності, історичності та прогресивізму*. Нині відбувається відродження модерну, шляхи його реконструкції: від підвищення ролі слова – до масового фундаменталізму У колі нашої уваги перебуватиме тенденція до повернення уявлень про онтологічну роль книги.

Світоглядним пріоритетом модерну є гносеологічна спрямованість на «точечний» суб'єкт, що пізнає, фокусуючи свій онтологічний статус як абстрактний центр Всесвіту і

обоючючи тотальне Я як мірило буття. Через спекулятивну логіку Я доходить до думки про обмеженість власного розуму, що спонукає його до оптимістичних висновків про існування чогось, що виходить за кордони раціонального і являє собою *межу* – відмінне від Я начало, існування якого логічно виводиться (Бог як абсолютно Інший). Звідси – чисто умоглядна редукція Іншого до абстрактного принципу горизонту, що віддаляється, і одночасно – приховане намагання тоталізувати його відмінність, уподібнивши його до мислячого Я як до певного центру (уніфікація як вияв централізму).

З принципу раціональної суб'єктності *cogito* бере свій початок *модерний концепт історичного часу*. В основі процесу історії лежить статичне онтологічне ядро – самість людини (дух, трансценденція), яка розкривається, будучи онтологічною та синхронічною структурою, у процесі онтичної діахронії. Відтак, як людина пізнається через історію, – так і самість розкривається в історії. Модерна історія (Августин Блаженний, Г. В. Ф. Гегель, К. Маркс, К. Ясперс) передбачає темпоральність прогресу, матеріального або духовного, коли визначальним чинником суспільної еволюції стає колективний або індивідуальний суб'єкт.

Раціональна суб'єктність пов'язана з іншим важливим принципом модерну, що безпосередньо виводить на ідеї історичного та соціально-політичного, – принципом *тотальності*. Остання означає цілість раціоналізованого об'єднання, що центром має *уніфіковану структуру* та орієнтується на *лінійну модель історичного часу*, що есхатологічно рухається до еволюційного завершення. Символом тотального управління можна вважати конвеєр як свого роду формулу масовості. Відчуження, притаманне масі, перетворює останню у механізм психологічного захисту від Чужого в примітивній варварській єдності «своїх». На зміну загальному світовому товариству (людству) тут приходять партикулярне начало часткового угруповання (клану), корпоративність із претензією на всесвітні тенденції поширення. Нео модерним симптомом «універсальних своїх» є «глобальне село» (термін *М. Маклюєна*) – стадність у межах соціальних мереж, де головним принципом комунікації є брендинг (віртуалізована плітка).

Ідентичність модерну можна охарактеризувати як групову, колективістську, системну, яка вибудовується шляхом послідовного накладання шарів засвоєних знань у свідомості суб'єкта, нагадуючи тим самим процес читання або планомірного перегляду старих фотографій (архівів), який перетворює людину на героя світу-книги, «гвинтика» у єдиному універсальному раціональному цілому. Загалом таку людину можна охопити, користуючись метафоричною термінологією З. Баумана, визначенням «паломник», *носій монокультурної (однорідної, традиційної ідентичності)*.

Паломництво як життєвий стиль передбачає здійснення сотеріологічних цілей. Його метою є духовне спасіння, «пошук Царства вічності» (Августин Блаженний), вихід за межі профанного хронотопу у сакральний простір і час. Заради реалізації цієї мети паломник повинен пройти випробовування аскезою та ісихазмом. Заглиблена споглядальна зосередженість на шляху до богопізнання передбачає «спустошення» паломником світу навколо себе, очищення життєвого простору від суспільних та сімейних обов'язків та прихильностей, свідоме надання йому рис первісної свободи Ніщо. Спустошення передбачає вихід у пустелю – занурення паломника у прірву безмісцевості (атопію), порожнеча якої (буддійська шуньята, китайське Дао) вказує вектор від несущого до сущого – магістраль, що прокладає шлях від ніщо до «чогось», – у першу чергу, до набуття вищого сакрального смислу і місця, де це можна здійснити, тобто – до «будівництва ідентичності» (З. Бауман) [1].

Усе решта життєвого простору для паломника набуває характеру вторинного засобу, дистанції, яку необхідно пройти по дорозі до затриманої у часопросторі події Одкровення. Ідентифікація, усвідомлення людиною своєї належності до певної культурної традиції розгортається як рух від Периферії до певного Центру. Майже відсутнє розходження між особистісною екзистенцією суб'єкта та соціальною нормативністю. Людина існує в історії та задля історії. Історія сакралізується. Людина-паломник, отже, входить у символічний текст світу через прочитання тексту своєї долі, долі свого народу та метанаративу долі людства. Прочитання послідовного, яке може тривати все життя, перетворюючи процес здобуття ідентичності на послідовне засвоєння бібліотечного архіву. Бібліотека стає мікрокосмом, макрокосм перетворюється на бібліотеку, і все це освячується успадкованим від Середньовіччя текстоцентризмом Біблії (*Sola Scriptura*).

Бібліотека у модерному монокультурному порядку є втіленням Софії (книжної мудрості скрипторію). Провідним способом організації її життя стає «парадигма капусти» [2, с. 114-117]) – мова йде про центровану систему, численні нашарування якої, накладаючись одна на одну, тяжіють до певного спільного єдиного онтологічного центру-стрижня (Свята Святих, книгосховища, Книги Книг). Текст завжди є більшим за свою знаково-символічну структуру. Він виходить за межі репрезентації та апелює до глибинної позасеміотичної реальності – буття, Логосу та екзистенції. Від вчення Платона про деміурга – до трансцендентального афоризму М. Гайдеггера «Мова – дім буття» пролягає думка про книгу як про онтологічний феномен, що, звертаючись до трансценденції («зовсім іншої пісні буття» за М. Гайдеггером), через розумну доцільність прекрасного здійснює благо, втілює істину та преображає світ.

Було визначено три ключові світоглядні параметри проекту модерну як формули *cogito*: раціональна суб'єктність як фіксація на мислячій точці Я у Всесвіті; лінійна

історичність як колективне втілення трансцендентальної самості; тотальність як наслідок репресування самістю Іншого. Спільним знаменником даних параметрів є системність – універсальна характеристика упорядкованого і засвоєного Всесвіту, втілена в образі символічної упорядкованості тексту (світ як книга). Онтологізація мови, слова, книги формує специфічну ідентичність суб'єкта як потенційного «читача» буття, паломника, герменевта-інтерпретатора. Реконструкція модерну в ХХІ столітті (неомодерн) відбувається у двох напрямках: діалогічному (на рівні філософії та освіти) та монологічному (на рівні політики нової тотальності). Бібліотека втілює у діалогічний неомодерн в комунікативних практиках, що будуються на іпостасях Я, Іншого і Третього: бібліотекаря, читача і тексту культури, який містить її універсальні смисли і коди.

Джерела:

1. Бауман З. От паломника к туристу / Зигмунт Бауман // Социологический журнал. – 1995. – № 4. – С. 133-154. – Режим доступа до журн.: <http://www.socjournal.ru/article/198>.
2. Генис А. Вавилонская башня: Искусство настоящего времени. – М.: Независимая газета, 1997. – 256 с.

УДК 021

Воскобойнікова-Гузєва Олена Вікторівна

докт. наук із соціал. комун., с. н. с.

Київський університет імені Бориса Грінченка,

Київ, Україна

МОДЕЛЬ БІБЛІОТЕКИ МАЙБУТНЬОГО: ТРИ ПИТАННЯ ДО ДИСКУСІЇ

Виникнення питання, яке виявилось актуальним та вартим професійного обговорення, а саме – розробка моделі бібліотеки майбутнього, має свою попередню історію. По-перше, мабуть нема жодного фахівця бібліотечної справи, який би свого часу не замислювався над тим, якою має бути бібліотека майбутнього, і тільки люди, далекі від інформаційної діяльності, задають питання «Чи буде бібліотека у майбутньому? Чи не замінить бібліотеку інтернет?». По-друге, цього року актив Української бібліотечної асоціації (УБА) отримав унікальну можливість навчання у Києво-Могилянській бізнес-школі (kmbs) за спеціально відкритою програмою «Стратегії розвитку» для бібліотекарів (усього навчання пройшли понад 30 фахівців бібліотечної справи з різних областей України – членів УБА, об'єднаних у

12 команд). На момент початку навчання в kmbs команда від Української бібліотечної асоціації (І. Шевченко, Я. Сошинська, О. Воскобойнікова, О. Бояринова) була свідомо того, що бібліотечна справа в Україні потребує перетворень: організаційних, структурних і технологічних. Ідея перетворень вже була розвинена нами як співрозробниками проекту Стратегії розвитку бібліотечної справи України до 2025 року «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України», схваленої Кабінетом Міністрів України у березні цього року. І свою місію УБА бачить у тому, щоб бути каталізатором професійних і суспільних змін.

Одним з векторів такого перетворення, на нашу думку, може стати розроблення концепту бібліотеки майбутнього, це і стало головною ідеєю розробленого командою проекту, спрямованого на впровадження найкращих світових моделей бібліотек на території України. У цьому контексті ми сформулювали місію проекту: створення і просування концептів бібліотек майбутнього серед активних керівників бібліотек задля якісних змін у галузі. Своїми клієнтами ми бачимо партнерів (видавництва, великі бібліотеки, інші установи, спонсорів тощо), представників влади, які приймають рішення щодо розвитку інформаційно-бібліотечної справи, та активних керівників бібліотек.

Оскільки існує чимало різних форматів бібліотек, для розробки концепту потрібно було обрати один з них. Ми вирішили, що будемо працювати над ідеями щодо того, якою може бути головна публічна бібліотека міста Києва. У процесі підготовки концепту ми розглядали різні приклади, у тому числі європейських та американських бібліотек. Скажімо, публічна бібліотека Сієтла (США) – велика будівля у центрі міста, обладнана за найсучаснішими технологіями, з просторими приміщеннями, відкритим доступом до фондів, можливістю обслуговування різних категорій громадян, від школярів до осіб з особливими потребами. Інший варіант концепту демонструє бібліотека датського міста Орхус. Вона є органічною складовою відкритого публічного інформаційно-культурного простору. Сучасна бібліотека – тільки частина цієї установи. Тут органічно взаємодіє концертна зала, приміщення для демонстрації та освоєння технологічних новацій і багато іншого. Такі ідеї ми прагнемо реалізовувати в Україні.

Проте, під час розробки концепту бібліотеки майбутнього виникає ряд питань, які пропонуємо дискутувати.

1. Вірна побудова концепту бібліотеки має базуватися на виваженому визначенні її візії, місії та цінності / цінностях, які вона пропонуватиме майбутнім читачам / користувачам / клієнтам, власне співробітникам бібліотеки. Виникає питання – бачення та вироблення цих основних позицій має бути індивідуальним чи колективним, командним? Варто долучати до обговорення концепту (у будь-який реальний чи віртуальний спосіб)

широкі громадські верстви чи достатньо професійної думки із залученням фахових експертів зі сфери соціокультурного проектування та міського будівництва?

2. Наступне питання, яке на нашу думку, неодмінно виникатиме унаслідок загальної світоглядної дискусії між технократами та гуманістами. Яка складова концепту має бути домінуючою – ідеологічна (у сучасному розумінні ідеології читачецентристських / клієнт-орієнтованих концепцій) чи технологічна? Або якась інша, яку визнає найважливішою команда розробників разом із замовниками?

3. І які у вибраному контексті мають встановлюватися зв'язки з іншими, зовнішніми структурами та організаціями, що стають замовниками та партнерами у реалізації майбутнього концепту? Взаємозв'язки та взаємовідповідальність стають неодмінними атрибутами такого співробітництва, то яким нам бачиться коло партнерів, що спроможні допомогти громадській організації у виробленні та реалізації концепту бібліотеки майбутнього?

Порушене питання у цілому перебуває у сфері впливу бібліотечної футурології (оскільки йдеться про фахове прогнозування майбутнього бібліотеки як соціального інституту та інформаційно-бібліотечної сфери як кінцевого результату) і тому дуже важливим є етап вибору наукового методологічного підґрунтя, в якому рівною мірою має бути враховано суто бібліотекознавчі напрацювання та науковий досвід соціального прогнозування, використання методик соціального та соціокультурного проектування.

UDC 027.54 (438)

Katarzyna Ślaska

National Library of Poland,

Warsaw, Poland

NEW TECHNOLOGIES AND NEW DIGITAL SERVICES FOR USERS IN THE NATIONAL LIBRARY OF POLAND

The National Library of Poland is the central library and national bibliographic information centre for the whole country. Its mission is to protect national heritage preserved in the form of handwritten, printed, electronic, recorded sound and audiovisual documents. The primary task of the National Library is to acquire, store and permanently archive the intellectual output of Poles, whether the works of citizens living in the country, the most important foreign works, or publications related to Poland and published abroad. Development of information technologies

opened new horizons for the NLP, allowing it to acquire and to develop new electronic information products, as well as providing better and faster services for users.

In 2009 the Minister of Culture and National Heritage entrusted National Library of Poland leading the Competence Centre for digitization of library materials for the whole country. The task of the Centre is to implement technological changes on digitization and storage of digital objects, coordinate the storage, educate staff of cultural institutions engaged in digitization in Poland and promote digital resources. The National Library has created large and modern digitization lab, with over 30 different types of scanning facilities. The library developed also system supporting digitization on a massive scale and launched in 2012 the Digital Repository System for management of digital library objects. The Digital Repository System supports digitization workflow as well as import of born digital documents, format conversion, metadata edition, safe storage and presentation in a modern, attractive form in digital libraries. At the same time the National Library built the trusted digital repository that is an environment for functioning the system and includes modern server room provided with thief, flood and fire safety equipment, fail safe, efficient power and cooling facilities as well as contemporary, virtualized IT systems. The main goal of the Digital Repository System is to secure the preservation of digital resources of the National Library of Poland and other Polish cultural institutions as well as to establish communication between the stakeholders and to facilitate the development and implementation of a national cooperative digital preservation strategy. Other important mission is to advance standardization in the field of digital preservation and to develop a concept for training and education of librarians. The new projects and responsibilities obliged our library to redefine the role and the tasks of the library within the national and international system of information services.

Since 1996 the National Library has the legal mandate to collect, archive, and enable access to electronic publications: e-books and e-journals.

In 2007 the National Digital Library Polona was launched (<https://polona.pl/>). It was created for all libraries and Internet users with a mission to enhance wide and easy access to the digital collections of the Library, including literature and scientific materials, historical documents, journals, graphics, photography, score and maps. Now it is the biggest digital library in Poland containing over 1,5 million digital objects.

In 2014 the Digital Lending Library of Scientific Publications Academica was opened for the public (<https://academica.edu.pl/>). The aim of this innovative project was to introduce a new quality to the interlibrary loan system by replacing the traditional form of lending, i.e. sending paper copies by mail, with digital lending of the publications. Users of the portal have access to over 1,6 million electronic documents, including 1 million electronic scientific publications under copyright through dedicated terminals located in scientific and public libraries throughout

the country as well as to over 600 thousand publication from public domain and licensed. The creators of the electronic lending system want the access to be given those scientific publications circulated in low numbers and, in particular, those which are not commercially available.

The Polona Digital Library is directly linked up to the digital repository of the National Library. Thanks to it, the home page automatically displays the newly-scanned publications and the ones coming either from scientific libraries or public libraries. Access to copyrighted publications is possible only on the terminals designated for this specific purpose which are placed in the reading rooms of the National Library or on computer terminals in libraries in whole country by *Academica* system. The public domain works sent to the repository by other libraries are accessible together with the digital objects from the National Library collections in the Polona Digital Library.

The Digital Repository is dedicated not only for digital objects created in libraries. In 2012 the National Library launched the pioneer in the country public self-service legal deposit system that allowed publishers to place born-digital publications directly to the Digital Repository System. It was built with attention to secure preservation of e-books and e-journals present on the market. In August 2016 the Digital Repository System comprised over 2 million digital objects from the National Library, from other Polish libraries and e-books or e-journals sent by publishers as a legal deposit of electronic publications. Publishers send electronic publications prior to registration in the Digital Repository. Publications are delivered safely through encrypted links and after preparing metadata by catalogers they are placed in the repository and made available to the public. Access to content under copyright is possible only at terminals in the National Library and in the Polish libraries using the *Academica* system. But on the Internet the public interface of *Academica* presents full metadata of electronic publications. The user gets information on new titles of the publications available on the publishing market, however access to the full content is only possible on the premises of The National Library.

Other form of digital service is the electronic ISBN system (<https://e-isbn.pl/IsbnWeb/>). It was put into operations in October 2014. It is used for electronic numbering and managing of ISBN reference numbers and related data. It is the first e-service of this type dedicated to publishers in Poland. Its purpose is to improve the ISBN numbering procedure. Registered publishers, when using ONIX specification (ONline Information eXchange), give the item data, which will be marked by the ISBN reference number. In the expanded 'marketing description of the publication' the following information can be found: cover image, suggested price, table of contents, author's bio and reviews. The service has become a reliable source of reference information, and being regularly updated, regarding novelties and announcements on new items to be published. Readers, librarians

and booksellers can download free of charge the most updated database of Polish publications, generated by the e-ISBN service.

УДК 027.63-355.43

Катерина Тодорцев Хлача

Центральна бібліотека русинів і українців Хорватії,
Загреб, Хорватія

ВИЗНАЧИТИ СВОЮ МІСЦЮ – МОДЕРНА БІБЛІОТЕКА В МІНЛИВОМУ СВІТІ

Вступ

«Моя батьківщина там, де моя бібліотека». Ці слова належать вченому Північного Відродження, Еразму Роттердамському. У світі, який блискавично змінюється, нелегко знайти своє місце культурно-просвітницького закладу, який споконвіку вважався гарантом цивілізованого суспільства, ознакою освіченості та культури. «Будинок мудрості», «притулок розуму», «аптека для душі», «храм літератури» – так називали бібліотеки в різні часи і в різних країнах. Наша епоха впровадження нових технологій, зростання рівня освіченості, змін у національній структурі раніше гомогенних спільнот, масової міграції та утворення субкультур торкнулася і бібліотек.

Як бібліотекам вдається виконувати свою споконвічну місію, погодившись у новому оточенні? Що цьому сприяє, а що є серйозною перешкодою і як її можна подолати? Є результат чи бібліотеки потроху програють у протистоянні з новими технологіями і глобалізацією? У такій ситуації «головне, що потрібно зробити, щоб вижити в часи змін, – це визначити свою місію. Після цього стане зрозуміло, до чого треба прагнути і що для цього треба робити» [1].

Відразу обмовимося, що мова піде про бібліотеки у великих (в масштабах Хорватії) містах. У невеликих містах і селищах бібліотека ще зберігає свою роль культурного центру і центру суспільного життя. В розвиток теми можна відштовхнутися від визначення, яке дане публічній бібліотеці в Керівництві ІФЛА/ЮНЕСКО щодо розвитку служби публічних бібліотек [2].

Що є бібліотека?

Публічна бібліотека – це служба, що знаходиться в конкретній місцевості, яка задовольняє потреби конкретної місцевої громади і діє в умовах життя громади. Вона забезпечує доступ до знань, інформації та художньої продукції шляхом використання низки ресурсів і служб та однаково доступна всім членам товариства, незалежно від раси,

національності, віку, статі, віросповідання, мови, ступеня працездатності, економічного становища, місця роботи та рівня освіти. Головними цілями публічної бібліотеки є надання ресурсів і послуг у вигляді різних засобів і матеріалів для задоволення потреб окремих громадян і груп у сфері освіти, інформації і розвитку особистості, включаючи відпочинок та дозвілля. Організуючи діяльність у своєму приміщенні, бібліотека переслідує одну зі своїх основних цілей, що визначають її місію – формування та збереження культурної ідентичності суспільства, а також розвиток культури у всьому її розмаїтті [3].

Бібліотечна асоціація Хорватії трохи ширше дивиться на роль публічної бібліотеки. Тут ще й центр, який своїм користувачам надає безпосередній доступ до всіх видів знань і інформації, забезпечує умови для навчання протягом усього життя і розглядається як життєво важливий засіб в освіті, культурі, інформуванні, забезпечення миру і духовного благополуччя.

Бібліотека надає підтримку формальній і перманентній освіті, створює і зміцнює читацькі уміння і навички дітей і підлітків, стимулює творчість, сприяє обізнаності про культурну спадщину, представляє всю повноту культурного розмаїття та забезпечує доступ до культурних цінностей виконавських мистецтв.

Публічна бібліотека бере участь у побудові демократичного суспільства, оскільки надає послуги, за допомогою яких прагне задовольнити освітні та інформаційні потреби людини і забезпечити їй дозвілля у вільний час. Важливим є і громадський простір для зустрічей, який іноді називають «вітальні співтовариства», що є яскравим прикладом позитивного соціального досвіду [4].

Боротьба за користувача

Відштовхуючись від цих визначень, спробуємо встановити, в якому саме сегменті бібліотекам Хорватії сьогодні вдається успішно конкурувати з модерними технологіями, які швидко розвиваються як у сфері читання, освіти і навчання, так і в сфері дозвілля.

Загальним для всіх великих (і не тільки) бібліотек можна назвати комплексний аналіз, який в обов'язковому порядку проводить кожна бібліотека перед тим, як приступити до розробки нового сервісу, проекту або програми для користувачів. Фахівці з числа співробітників, які розуміються в маркетингу (бо на маркетологів грошей немає), проводять детальний аналіз потенційних конкурентів, тих, хто має схожі наміри і може задовольнити потреби користувачів, пропонуючи аналогічний продукт. Після аналізу розробляється стратегія роботи, беручи до уваги все більшу конкуренцію в сфері послуг комп'ютерної техніки. Отже, пропозиція бібліотеки повинна бути більш привабливою, більш якісною, більш доступною, відрізнитися за формою і змістом.

Пристосовуватися до змін бібліотекам доводиться практично в кожному сегменті, але є сфери діяльності, де це виражено найбільше. Розглянемо декілька з них.

«Конкретна місцевість, задоволення потреб конкретної місцевої громади» сьогодні може розглядатися вельми і вельми широко. Обслуговування користувачів за допомогою бібліобусів, кількість яких в Хорватії зростає з кожним роком, охоплює «географію» далеко за межами фактичної території, на яку поширюється юрисдикція конкретної бібліотеки. Розмаїтість наданих послуг включає в себе не тільки видачу книг на абонемент, але й міжбібліотечний абонемент, використання інформаційних технологій, якими оснащений бібліобус, а також організацію тематичних заходів на стоянках бібліобуса. Щорічно в Хорватії або в сусідній Словенії проводиться фестиваль бібліобусів [5], на який з'їжджаються групи бібліотекарів з цілого регіону, щоб обмінятися досвідом і запровадити нові методи роботи.

Як жодна інша установа культури бібліотека (і в цьому у неї навіть немає конкуренції) **«забезпечує доступ до знань, інформації та художніх творів в рівній мірі всім членам товариства, незалежно від раси, національності, віку, статі, віросповідання, мови, ступеня працездатності, економічного становища, місця роботи і рівня освіти»**. Тут з бібліотекою не можуть конкурувати навіть громадські організації, передусім тому, що кожна з них займається вузькою проблематикою і обслуговує тільки певну частину користувачів, тоді як двері бібліотек відкриті кожному. Не конкуренти бібліотеці театри, музеї та концертні зали, які працюють на комерційній основі, тоді як бібліотека свої заходи проводить безкоштовно.

Наприклад, в бібліотеках Загреба і Хорватії щорічно проходить конкурс короткого оповідання «МетаФОРА!» [6], за підсумками якого не тільки проголошуються переможці, але й улаштовуються невеличкі театральні вистави за текстами оповідань переможців. Є дитячі відділи в бібліотеках, де зусиллями бібліотекарів влаштовуються справжні лялькові вистави, які йдуть кілька тижнів поспіль, тому що бажаючих дуже багато, а місця в дитячому відділі дуже мало [7]. Для любителів музейного мистецтва бібліотеки оцифровують свої виставки та раритетні матеріали в рамках спільного проекту АКМ (Архіви, бібліотеки, музеї) [8].

Тим не менш, незважаючи на відсутність конкуренції, бібліотека змушена розширювати й ускладнювати сферу послуг хоча б для того, щоб виправдати кошти на її утримання, щоб і далі мати можливість обслуговувати всіх бажаючих, виконуючи одне із основних своїх завдань: **«надання ресурсів і послуг для задоволення потреб окремих громадян і груп в області освіти, інформації і розвитку особистості, включаючи відпочинок і дозвілля»** [9].

У ситуації фінансової кризи, яку зараз переживає Хорватія, трапляється, що найбільш бідна бібліотека виявляється дуже затребуваною. По-перше, тому що вона безкоштовна, по-друге, вона, максимально використовуючи внутрішні ресурси, дуже швидко може знайти і запропонувати користувачам саме те, що їм потрібно для «задоволення культурних і просвітних потреб», тоді як комерційні установи виключно орієнтовані на те, що приносить прибуток.

Звичайно, без грошей важко утримувати приміщення, купувати потрібну літературу і обладнання, підтримувати ресурсне забезпечення, але є приклади, коли бібліотека отримала великі субсидії, але це анітрохи не змінило її діяльності. З іншого боку, «бібліотеки з фантазією» але без великих коштів вміло використовують те, що є в наявності, і вміють обходитися без того, що не можуть собі дозволити.

Одним з основних практично невичерпних ресурсів бібліотеки є її співробітники. Хоча тут також треба мати механізм стимуляції, щоб зацікавити працівника, тому що організація заходів, проведення програм і проектів не є його прямим обов'язком. У Хорватії питання вирішено так, що стимулюючим фактором є отримання чергового звання (старший бібліотекар, бібліотекар-радник), коли співробітник «набере» певну кількість балів за додаткову роботу, що супроводжується відчутним збільшенням зарплати [10].

Доступ до всіх видів інформації

Бібліотека в Хорватії у всі часи відігравала роль центру, який надає своїм користувачам доступ до друкованої продукції, тому що книги завжди коштували дорого і для багатьох це була єдина можливість ознайомитися з творами місцевих і зарубіжних авторів. Багато колег ще пам'ятають час, коли на зустрічах з письменниками на «Літературній п'ятниці» в Міській бібліотеці Загреба в залі не було де яблуку впасти, а сьогодні це зал на 30 осіб, який не завжди повний.

Сьогодні бібліотека, якщо хоче зберегти свої позиції, повинна забезпечити безпосередній доступ до всіх видів знань і інформації, що передбачає забезпечення користувачам доступу до інформаційних технологій та навчання основам комп'ютерної грамотності. В Хорватії багато бібліотек організували «комп'ютерний лікнеп». Користувачі незаможних соціальних верств навчаються роботі на комп'ютері на двох рівнях: початковому і середньому. Волонтери громадських організацій при безпосередній участі бібліотекарів навчають бажаючих (переважно старшого віку і незаможних) роботі з операційною системою, деякими базовими додатками, блокнотом, калькулятором і так далі. Бажаючі можуть оволодіти більш складними навичками, такими, як базові і офісні програми, знання текстового редактора, вміння працювати з таблицями і діаграмами, користуватися

Інтернетом та спілкуватися в соціальних мережах, відправляти електронні листи, що може допомогти при пошуках і влаштуванні на роботу.

Однак, для забезпечення принципу рівного доступу для всіх бібліотеки повинні продовжувати підтримувати і служби, що надають інформацію іншими способами — шляхом поширення друкованих видань або шляхом використання усних традицій. Такі служби, швидше за все, збережуть своє велике значення і в майбутньому. Хоча однією з головних завдань публічної бібліотеки, безсумнівно, стане забезпечення доступу до електронної інформації. Всі ці фактори ставлять перед публічними бібліотеками складне завдання і те, як вони впораються з нею, буде визначати їхню подальшу життєздатність.

Бібліотеки Хорватії сьогодні як ніколи забезпечують своїм користувачам умови для навчання протягом усього життя. Такі програми, як «Маленькі запитують – великі відповідають», «Читай мені», «50+», «Класики в будинку для пенсіонерів», «Бізнес для початківців» та ін. [11, 12] залучають користувачів різних вікових груп. Більше того, бібліотеки взяли на себе нові обов'язки у швидкозмінному інформаційному світі. Адже натискати на кнопки – це ще не все. Потрібно донести ту інформацію, яка здобута з світової павутини, пояснити і застосувати на практиці – ось основне завдання бібліотек на відміну від користувачів, які зчитують інформацію заради самої інформації.

У кінцевому рахунку ідеальна модель – це коли кожна людина сама стає і користувачем, і експертом, і творцем. Сьогодні нікому не цікаво бути просто глядачем, всі хочуть бути учасником, щось створювати. Але це все навколо книги і з допомогою книги. Книга – учасник. Вона включена в процес.

Співіснування носіїв різних культур

Безсумнівно, зміни, що відбуваються у суспільстві, є потужними чинниками трансформації сучасних бібліотек. Швидкі життєві зміни сприяють «перевантаженню» свідомості не тільки суспільства в цілому, але і кожної окремої людини так, що навіть поліпшення умов існування можуть відхилятися на користь більш звичного укладу.

Тому в умовах глобальної економічної нестабільності та міграції населення питання про співіснування носіїв різних культур, різних ідентичностей стає особливо актуальним. Реакція на це іноді вимушене співіснування проявляється у зростанні ксенофобії і екстремізму, як у всьому світі, так і в Хорватії зокрема. Цій негативній тенденції людство намагається протиставити культуру міжнаціональної взаємодії [13]. У такій ситуації в Хорватії, за допомогою бібліотек національних меншин [14] і за наявності все зростаючої кількості програм для мігрантів, бібліотека через організацію соціокультурної взаємодії членів суспільства здатна зняти особливу суспільну напругу. В результаті цього бібліотека стає одним із суб'єктів формування культури міжнаціонального взаємодії.

Висновки

Сучасний світ знаходиться у процесі безперервної зміни. В контексті цього бібліотека як соціальний інститут стає одним з основних джерел доступу до інформаційних ресурсів. Наявність конкурентного середовища вимагає від бібліотеки гнучко реагувати на зміну інформаційних потреб, постійно модернізувати свою технологічну та ресурсну базу і рівень підготовки фахівців. Сучасна бібліотека забезпечує розумне поєднання традицій і новацій і в тому, що стосується створення і формування інформаційних ресурсів, і в тому, що стосується бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів, і в організації дозвілєвих заходів.

Потужна електронна, інформаційна індустрія не змете, а навпаки підвищить статус друкованого документа, але потрібного документа, затребуваного, що є елементом наукового, культурного, освітнього та просвітницького надбання і спадщини. Читання було і залишається найбільш ефективним інструментом вдосконалення розумової діяльності, формування моральних засад людини. Отже, бібліотекам потрібно не тільки забезпечувати максимальний обсяг інформації та вільний та рівний доступ до неї, але і створювати комфортне інтелектуальне середовище, здатне залучати і «відтворювати» нові покоління читачів.

Джерела:

1. Соколов А. В. Миссия и мутации библиотек. Раздумья интеллигента-книжника // Библиотечное дело. – 2009. – № 14 (104). – С. 2–10.
2. Narodna knjižnica: IFLA-ine i UNESCO-ve smjernice za razvoj službi i usluga. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003. – Str. 4.
3. Upute za poslovanje narodnih knjižnica / uredila Aleksandra Malnar. – Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 1996.
4. Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. – <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/270810.html>.
5. <http://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/1244>.
6. <http://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/1235>.
7. <http://www.knjiznica-kutina.hr/tag/lutkarska-predstava>.
8. <http://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/akm>.
9. <http://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/1246>.
10. http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_03_28_584.html.
11. <http://www.kgz.hr/hr/nasi-programi/projekti-16507/16507>.
12. http://www.gkka.hr/?page_id=3215.
13. <http://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/broj/66>.
14. Тодорцева-Хлача К. Бібліотеки національних меншин в Хорватії – можливість зберігати свою мову і культуру (Knjižnice nacionalnih manjina u Hrvatskoj – mogućnost očuvanja svoj jezika i kulture) // Бібліотечний форум України. – 2013. – №4. – С. 52-53. – <http://www.idea.com.ua>.

СУЧАСНА БІБЛІОТЕКА: СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ТА ПРОФЕСІЙНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ

У відомій притчі про каву відбуваються зміни з морквою, яйцем і кавою. На поверхневий погляд учня – яйце і морква зварилися, а зерна кави розчинилися у воді. І лише мудрий Учитель «розкрив очі» учневі: тверда морква, побувавши в окропі, стала м'якою. Крихке і рідке яйце стало твердим. Зовні вони не змінилися, вони лише змінили свою структуру під впливом однаково несприятливих обставин – окропу. Так і люди – сильні зовні можуть розклеїтися і стати слабкими там, де крихкі і ніжні лише затвердіють і зміцніють. А зерна кави повністю розчинилися в новому ворожому середовищі і змінили його – перетворили окріп в чудовий ароматний напій. Є особливі люди, які не змінюються в силу обставин. Вони змінюють самі обставини і перетворюють їх на щось нове, отримуючи користь і знання з ситуації.

Ця притча дуже вдало характеризує бібліотекарів, які, швидко реагуючи на потреби суспільства, здобувають нові знання та створюють актуальні послуги, і тим самим – сприяють вирішенню суспільних проблем. Розуміючи, що в умовах реформ в Україні, будь-яка установа повинна мати свій власний стратегічний план розвитку, фахівці Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки розробили власну Стратегію, що визначає цілі, завдання, пріоритети та напрями сталого розвитку бібліотеки з урахуванням потреб та інтересів місцевої громади на наступні 5 років.

Стратегія є документом, що регулює процеси формування та збереження інформаційно-ресурсної бази бібліотеки, підвищення якості інформаційних послуг за рахунок впровадження сучасних технологій та трансформації бібліотечного простору. Вона розроблена з урахуванням завдань «Концепції якісних змін бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України (до 2025 р.)», «Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2020 року», «Програми розвитку культури у Миколаївській області на 2016-2020 рр.», положень Маніфесту Української бібліотечної асоціації «Бібліотеки в умовах кризи» (від 07.07.2015 р.).

Стратегія визначає головну ціль розвитку – створення інтегрованої інформаційно-комунікаційної платформи для всебічного розвитку громади. Вона окреслює наступні

головні пріоритети розвитку бібліотеки: відкритість та доступність для всіх; сприяння розвитку громади; підтримка освіти, науки, культури; формування гармонійного комунікаційного простору для суспільної взаємодії. На основі пріоритетних напрямів сформульовані основні задачі, по кожній задачі – завдання.

Стратегія сформована на основі вивчення ринку бібліотечних послуг, результатів соціологічних досліджень серед користувачів бібліотеки, аналізу досвіду провідних бібліотек світу та прогнозування подальшого розвитку обласної наукової бібліотеки.

Бібліотека вже розпочала реалізацію визначених задач і завдань. Отже, *першою основною задачею стала «Науково-методична підтримка розвитку бібліотечної галузі області»*, у рамках якої визначені 5 основних завдань.

Завдання 1. Формування нормативно-правової бази бібліотечної галузі України шляхом обговорення документів та підготовки пропозицій. У рамках цього завдання фахівці Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки активно долучалися до надання пропозицій до таких важливих документів, як проект нової редакції Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Концепція якісних змін бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України (до 2025 року)», «Мінімальні соціальні нормативи забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні», «Перелік платних послуг, які можуть надаватися бюджетними закладами культури, заснованими на державній та комунальній формі власності», «Типові правила користування бібліотеками в Україні», «Програма Української бібліотечної асоціації з адвокації на 2017-2021 рр.» тощо.

Завдання 2. Обговорення питань функціонування бібліотечної мережі регіону в умовах децентралізації. Поставлене завдання вирішувалося шляхом організації проведення Регіонального обговорення «Бібліотеки в умовах кризи» за ініціативою УБА (20.03.2015), колегії управління культури, національностей та релігій облдержадміністрації «Стан надання культурно-освітніх та мистецьких послуг населенню Жовтневого, Миколаївського, Новоодеського, Очаківського районів та м. Очакова в умовах формування територіальних громад» (03.07.2015), серії консультацій та вебінарів спільно з Миколаївським Офісом реформ «Реформа децентралізації: стан справ на Миколаївщині» (2015-2016), міжрегіональних веб-конференцій «Бібліотеки в умовах децентралізації: виклики та перспективи», «Децентралізація і сільські/районні бібліотеки» (17.05.2016).

Нагально важливою з точки зору методичного супроводу процесу реформ стала адаптація до умов Миколаївської області «Рекомендацій щодо організації надання бібліотечних послуг в умовах об'єднаних територіальних громад», розроблених Національною парламентською бібліотекою України та підготовка власних рекомендацій

для представників органів влади новостворених об'єднаних територіальних громад та бібліотечних фахівців.

Завдання 3. *Представництво бібліотеки на професійних заходах.* З метою підвищення іміджу і авторитету, розповсюдження досвіду Миколаївської області фахівці бібліотеки беруть участь у Всеукраїнській конференції «Сучасна бібліотечно-інформаційна безперервна освіта: нові вимоги» (сmt. Славське, Львівська обл.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Бібліотека і книга в контексті часу» (м. Київ, НПБ України), Львівському бібліотечному форумі (м. Львів), Форумі бібліотекарів Півдня України «Бібліотека ХХІ ст.: освітній та практичний вектори» (м. Миколаїв) тощо.

Завдання 4. *Підвищення професійної компетенції бібліотечних фахівців області.* Завдання вирішувалося шляхом організації і проведення засідання Ради директорів ЦБС «Діяльність бібліотек області в умовах соціально-економічних змін: професійні орієнтири» (26-27.04.2016); професійного навчального візиту до бібліотек Миколаївської області «Бібліотеки Миколаївщини: модельний формат розвитку» (19-21.05.2015); тренінгів: «Комунікації у соціальних мережах як засіб формування соціально активної громади» (12.08.2015), «Успішна співпраця бібліотек з міжнародними донорами – запорука успіху територіальних громад Миколаївщини» (04.11.2015), «Управління бібліотечним фондом: відповідність обліку до звітності» (31.05.2016), «Методична діяльність бібліотек в умовах реформування» (07.07.2016); конкурсів професійної майстерності на кращий блог серед бібліотек районних ЦБС (2015) та на кращий буктрейлер краєзнавчої книги «Буктрейлер – сучасна медіареклама книги та читання» (2016).

Завдання 5. *Методичний супровід впровадження проектних ініціатив.* Важливим результатом виконання цього завдання вважаємо участь та перемогу бібліотек області у таких проектах, як «Все про Європу: читай, слухай, дізнавайся в пунктах європейської інформації в бібліотеках» (переможці: Арбузинська, Братська, Жовтнева, Новобузька ЦРБ, Первомайська ЦМБ, Центральна бібліотека ім. М.Л.Кропивницького ЦБС для дорослих м. Миколаєва); «Бібліотеки як центри надання інформації виборцям» (участь взяли усі ЦБС); «Допоможи своєму односельцю стати учасником Українського проекту бізнес-розвитку плодоовочівництва» (участь взяли 178 бібліотек з 15 ЦБС; переможці: Братська ЦРБ та Мирнівська сільська бібліотека-філія Жовтневої ЦБС; кращі інформаційні продукти: Новогригорівська сільська бібліотека-філія Арбузинської ЦБС та Врадіївська ЦРБ).

Друга основна задача – «Забезпечення розвитку наукового потенціалу регіону», у рамках якої визначені 3 завдання.

Завдання 1. *Згуртування наукової еліти навколо обговорення перспектив розвитку різних галузей.* Миколаївська обласна універсальна наукова бібліотека має значний досвід

створення професійного майданчика для спілкування наукової та творчої інтелігенції регіону через запровадження таких ініціатив, як Наукова студія, Регіональна виставка-форум «Українська книга та преса на Миколаївщині», проекту «Експертно-аналітична група «Фабрика думки», культурно-просвітницького проекту «Топоровські читання». Такі масштабні регіональні заходи створюють умови для спілкування в інтерактивному форматі та обміну досвідом серед науковців області, привертають увагу громадськості до проблем читання, формують інтерес до книги у молоді та підвищують рівень гуманітарної просвіти населення нашого краю.

Завдання 2. *Впровадження партнерських ініціатив в освітньому напрямку.* У рамках виконання цього завдання розпочато реалізацію проекту з неформальної професійної освіти спільно з Миколаївським інститутом професійного розвитку і освіти. Першим результатом співпраці стало проведення спеціального навчального курсу «Державне регулювання в сфері криптографічного та технічного захисту інформації» за участю керівників Департаменту технічного захисту інформації Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, управління Держспецзв'язку України в Миколаївській області (24-25.03.2016). Слухачами курсу стали провідні спеціалісти підприємств морегосподарського комплексу з 6-ти міст України: Одеси, Миколаєва, Херсона, Маріуполя, Чорноморська, Южного.

Фахівці бібліотеки на постійній основі залучаються до проведення наукових засідань на базі Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика: «ІІІ Орликовські читання» за темою «Сучасні напрями розвитку освіти і науки у мультидисциплінарному контексті» (05.04.2016), круглий стіл «Мій науковий дебют: від студента до професора» (24.05.2016).

Завдання 3. *Сприяння професійному перепрофілюванню.* Визначене завдання реалізується шляхом участі у Всеукраїнському проєкті з безкоштовного навчання основам програмування «Technology Nation» («Технологічна нація»), метою якого є підготовка ІТ-спеціалістів. Навчання проходить у форматі «blended learning» (змішане навчання), що передбачає самостійну роботу з лекційним матеріалом, що є в он-лайн доступі, а також аудиторну практику під керівництвом досвідчених наставників. Заняття відбуваються на базі Регіонального тренінгового центру двічі на тиждень.

Третя задача – *«Задоволення запитів громади на основі соціального партнерства»*, у рамках якої визначені три завдання.

Завдання 1. *Інформаційна підтримка розвитку системи електронного урядування.* У межах виконання цього завдання:

- здійснюється робота сектору аналітичного інформування органів влади;

- розповсюджується досвід роботи бібліотечних закладів області щодо впровадження електронних послуг шляхом участі у нарадах з головами райдержадміністрацій та міськими головами;
- проводяться інтерактивні сесії на базі обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій;
- організовується навчання населення щодо отримання електронних послуг на базі Регіонального тренінгового центру;
- надаються консультаційні он-лайн послуги (Регіональний проект «Створення дистанційних консультаційних центрів для підприємців в бібліотеках Миколаївської області»);
- здійснюється розвиток власних он-лайн ресурсів (Регіональний інформаційний портал «Прибужжя» – як результат співпраці ОУНБ з органами місцевої влади; електронна повнотекстова база даних розпоряджень голови Миколаївської облдержадміністрації).

Завдання 2. Підтримка реформ в Україні. У рамках цього завдання реалізований проект «Моя нова поліція: громадська підтримка реформи Національної поліції» (26.01 – 20.04.2016).

Завдання 3. Підтримка євроінтеграційного вектору розвитку України. Завдання реалізовується у рамках діяльності Центру європейської інформації шляхом організації і проведення міжрегіональних Web-конференцій, переглядів та обговорень документальних фільмів, інтерактивних вуличних акцій, засідань розмовних клубів, зустрічей з учасниками різноманітних програм академічних обмінів тощо.

Отже, підбиваючи проміжні підсумки реалізації Стратегії, можна відмітити певні позитивні результати, що наприкінці року будуть порівнюватися з визначеними індикаторами (орієнтирами) розвитку бібліотеки. Маємо стійке переконання, що фахівцям Миколаївської обласної універсальної наукової бібліотеки вдасться «змінити обставини і перетворити їх на щось нове, отримавши користь і знання».

Розділ 2. Освітні стратегії сучасної інформаційної сфери

УДК 027.08

Кунанець Наталія Едуардівна

докт. наук із соціал. комун., с.н.с., професор

Національний університет «Львівська політехніка»,

Львів, Україна

БІБЛІОТЕЧНА ОСВІТА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Бібліотека – вагома соціальна інституція, що традиційно займалася збиранням, зберіганням й наданням доступу до книг. Впродовж віків бібліотеки виконували різні функціональні завдання, серед яких значне місце відводилося соціокомунікаційним функціям: культурно-просвітній, освітній, ідеологічній тощо. Разом з тим, бібліотечна професія стикається з постійно зростаючою потребою суспільного утвердження своєї значущості та важливості.

В умовах сучасного інформаційного суспільства відбуваються активні процеси конвергенції фахових вимог до підготовки бібліотечних працівників. Потреба змін в підготовці кадрів для сучасних бібліотек зумовлена низкою об'єктивних чинників:

По-перше, це винятково важлива роль, яку відіграє нині вчасно надана релевантна та достовірна інформація. Зростання ролі інформації в житті сучасного інформаційного суспільства зумовило посилення вимог до підготовки бібліотечних фахівців.

По-друге, зростання ролі інформаційних процесів у всіх галузях людської діяльності виявило спільну методологічну основу, притаманну багатьом інтелектуальним видам людської діяльності – науковій, інженерно-конструкторській, управлінській, економічній тощо. Цією спільною основою є інформаційна діяльність, суть якої полягає у пошуку, відборі, згортанні, аналітико-синтетичному опрацюванні і наданні споживачам інформації, яка б задовольняла їх інформаційні потреби користувачів в усіх сферах їх діяльності.

По-третє, розвиток інформаційних технологій призвів до розширення можливостей надання доступу до інформації для всіх категорій користувачів.

Освоєння нових комунікаційних можливостей сучасних бібліотек висуває і нові професійні вимоги до бібліотечно-інформаційних фахівців. У цих умовах як ніколи раніше актуалізується проблема формування різноманітних типів і видів їх комунікативної

компетентності і прищеплення відповідних комунікативних здібностей, оволодіння відповідним мінімумом знань, умінь і навичок. Для бібліотечного фахівця, який є комунікатором, володіння комунікативною компетентністю стає одним з пріоритетних напрямів самоудосконалення і освіти.

Певною спробою підтвердити профільне фахове призначення та цінність інформаційних послуг бібліотекарів у сучасних бібліотеках стала реорганізація їх діяльності, зорієнтована на прийняття практичної моделі, означеної американськими фахівцями як галузеве бібліотекознавство (*embedded librarianship*). Галузеве бібліотекознавство є чітким та інноваційним способом адаптації бібліотекаря до роботи в певних проблемно-орієнтованих умовах. Головним критерієм оцінки якості функціонування для більшості бібліотек постає саме якісна складова в комплексній оцінці їх діяльності. Задоволеність інформаційних потреб всіх категорій користувачів є цінним еталоном, який обумовлює загальну оцінку ефективності діяльності бібліотеки у співставленні з ресурсами, що виділяються на її функціонування. Згідно концептуальної моделі, запропонованої американським бібліотекознавцем Девідом Шумакером [1], в контексті галузевого бібліотекознавства сучасний фаховий бібліотекар повинен повністю інтегруватись в корпоративну спільноту, утворювати та підтримувати міцні робочі стосунки в колективі, розділяти колективну відповідальність за досягнення загальних цілей і вносити свій максимально можливий вклад в розвиток бібліотеки із застосуванням передових професійних інформаційних знань, навичок та вмінь.

У галузевому бібліотекознавстві повинен працювати сучасний проблемно-орієнтований бібліотекар, або як його називають американські колеги «*галузевий бібліотекар*» [2], або «інтегрований бібліотекар», дотримуючись абсолютної точності в трактуванні – «вбудований бібліотекар» (англ. *embedded librarian*). Лаконічне і водночас доволі прецензійне визначення терміну «*галузевий бібліотекар*» запропоноване Жезміною Дене у 2011 р. Описуючи свій досвід з започаткування галузевого бібліотекознавства в коледжі Клермонт, Дене зазначила, що «ми вирішили визначати галузевого бібліотекаря як «невід’ємну частину цілого», засновану на похідному визначенні вбудованої складової» [1]. Основними напрямками його роботи є: управління даними, моніторинг діяльності дослідницької групи і посередництво у процесі роботи з документами. Галузеве бібліотекознавство є характерною інновацією, яка створює нову модель бібліотеки та роботи з інформацією. Воно підкреслює важливість формування міцних робочих відносин між бібліотекарем і групою або командою людей, які потребують верифікації інформації бібліотекарем-експертом. Оскільки відносини розвиваються, то знання бібліотекаря і завдання, які ним вирішуються, суттєво розширюються, що призводить в свою чергу до

необхідності забезпечення вищої якості інформації і знань, яких потребує, і які подаються відповідній професійній групі. Галузевий бібліотекар бере участь в роботі проблемно-орієнтованої команди, на рівні з іншими членами. У процесі такої творчої командної роботи галузевий бібліотекар приносить все більше користі команді, а його роль зазвичай виходить далеко за межі функціонально-усталеної роботи у традиційній бібліотеці. Проблемно-орієнтований бібліотекар працює на рівні з іншими членами команди і розділяє відповідальність за результати їх спільної творчої праці з усіма іншими членами команди.

Ця інноваційна бібліотечна парадигма сприяє переосмисленню поняття ефективності бібліотечної діяльності, підвищує цінність і професійну стійкість бібліотечного фаху, створює для професії бібліотекаря новий актуальний та вельми привабливий професійний імідж.

Історично склалося, що в процесі підготовки бібліотекарів не вважається за потрібне прищеплювати їм навички управлінської діяльності. Знання з управління та прийняття рішень надаються зазвичай вже на курсах підвищення кваліфікації лише тим бібліотечним працівникам, хто обіймає керівні посади. Такий сегрегований підхід є хибним. Первинні знання з управління повинні викладатися студентам, що вивчають бібліотечну справу ще на бакалаврському рівні. Цікавим у цьому сенсі є досвід польських колег, які готують за окремою фаховою програмою управлінців інформацією. А навчання за програмою післядипломної освіти в Інституті наукової інформації і бібліотекознавства Ягелонського університету надає можливість освоїти фах брокера інформації. Брокерові інформації, аналогічно як і галузевому бібліотекарю, необхідно добре зрозуміти інформаційні потреби клієнта-користувача з метою їх найкращого задоволення. Якщо інформаційний брокер не вникне в потреби користувача, він не зможе ефективно виконувати свої професійні зобов'язання щодо нього. На початковій стадії брокер інформації відіграє роль консультанта і розробляє спеціальну програму інформаційного пошуку, яку в подальшому і виконує.

При підготовці бібліотечних фахівців американські бібліотекознавці подають декілька засадничих принципових порад, які сприяють налагодженню професійної діяльності бібліотекаря. Сучасний бібліотекар, на їхню думку, повинен вміти: ставити цілі і уявляти результати, концентруючись при цьому на одному бодай невеликому, але здійсненному завданні. Змінювати звичні шаблони, оскільки, фраза «завжди робили таким чином» не означає, що це єдиний спосіб або кращий з відомих.

Таким чином, сучасні підходи до підготовки бібліотечних фахівців базуються на компетентнісному підході, зорієнтованому на досконалому володінні інформаційними технологіями та вмінні постійно удосконалюватися.

Джерела:

1. Shumaker D. Models of embedded librarianship: Final report / D. Shumaker, M. Talley. – Alexandria, VA: Special Libraries Association, 2009. – 123 p.
2. Shumaker D. The Embedded Librarian: Innovative Strategies for Taking Knowledge Where It's Needed / D. Shumaker. – New Jersey, 2012. – 160 p.

УДК 023.4:17.022.1

Загуменна Віра Вікторівна

канд. пед. наук, професор

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв,
Київ, Україна

Новальська Тетяна Василівна

докт. іст. наук, професор

Київський національний університет культури і мистецтв,
Київ, Україна

СУЧАСНИЙ ІМІДЖ БІБЛІОТЕЧНОЇ ПРОФЕСІЇ: ВЗАЄМОДІЯ ОСВІТИ, НАУКИ, ПРАКТИКИ

Процеси інформатизації суспільного життя, нові вимоги до рівня бібліотечно-інформаційного обслуговування громадян, реорганізація системи освіти в цілому, і бібліотечної зокрема, зумовлюють необхідність більш плідної взаємодії закладів культури та освіти щодо уточнення змісту і напрямів розвитку бібліотечної професії.

Слід зазначити, що імідж бібліотек сьогодні невисокий. Користувачі часто надають перевагу іншим джерелам отримання інформації, оскільки бібліотеки не завжди відповідають викликам та потребам сучасного суспільства.

Бібліотека має забезпечити своїм громадянам вільний та рівноправний доступ до будь-яких джерел інформації незалежно від їх місця знаходження. Змінити імідж бібліотеки в суспільстві, зробити її більш привабливою можливо за умов надання якісних інформаційних послуг, створення сучасної матеріальної бази і підвищення рівня кваліфікації працівників бібліотек, здатних використовувати інноваційні технології і методики.

Проблема також у необізнаності громади, уряду, суспільства в цілому про можливості сучасної бібліотеки, про ті продукти і послуги, які може надати сучасна бібліотека, можливості створення комфортного для користувачів бібліотечного середовища та багато ін.

Важливо зауважити, що різні аспекти сучасного стану та майбутнього бібліотечної професії аналізували в своїх працях сучасні бібліотекознавці та бібліографознавці О. Башун, Н. Бачинська, Т. Вилегжаніна, В. Загуменна, В. Ільганаєва, Н. Кушнарєнко, Т. Новальська, В. Пашкова, А. Соляник, І. Шевченко та ін., водночас питання іміджу бібліотечної професії поки що не знайшли широкого обговорення. Здебільшого, в статтях йдеться про формування іміджу бібліотеки. Проте позитивний образ установи створюється тими, хто в ній працює.

Сучасна бібліотечна професія суттєво відрізняється від традиційної професії бібліотекаря навіть кінця ХХ ст. Зростання ролі інформаційних процесів у суспільному розвитку, модернізація соціально-комунікативної сфери зумовили трансформацію змісту діяльності бібліотек, що, в свою чергу, вплинуло на діяльність бібліотекарів як професійної групи.

Особливістю бібліотечної професії є багатофункціональність, яка здійснюється через комплекс різноманітних процесів, спрямованих на вивчення, задоволення та розвиток культурних, освітніх, духовних, виробничих, навчальних, дозвілевих потреб населення. Бібліотечна діяльність включає і багато технологічних процесів і операцій, пов'язаних із документами, фондом, інформаційно-пошуковими системами, що вимагає відповідної диференціації. Нового розвитку набуває його науково-інформаційна діяльність, в основі якої лежить інформаційний пошук та надання інформації на будь-яких носіях.

Не слід забувати і про такі аспекти бібліотечної діяльності, як психологічний, освітній, соціальний. Нового змісту набувають форми та методи культурно-просвітницької діяльності: проведення різноманітних виставок та екскурсій, конференцій та семінарів, участь у ювілейних загальнодержавних та національних заходах, презентація та популяризація інформаційних ресурсів бібліотек, в процесі організації яких проявляються талант, творчість, інтелект, комунікабельність бібліотечних фахівців.

На сьогодні перед працівником бібліотечно-інформаційної галузі стоїть завдання адекватно відобразити у суспільній свідомості всю багатофункціональність, багатогранність, багатоплановість бібліотечної професії. Суспільство повинно змінити свою думку про бібліотекарів як про «зберігачів книг» та тих, хто «видає книги». Питання формування сучасного іміджу бібліотечної професії – одне із ключових як для науки, освіти, так і для практики.

У створенні позитивного іміджу бібліотечної професії важливу роль відіграє низка зовнішніх та внутрішніх факторів. До зовнішніх факторів можна віднести: рекламну діяльність, культуру обслуговування користувачів, дослідницьку діяльність, інтер'єр бібліотеки, в якій працюють бібліотекарі, комфортність обслуговування, зовнішній вигляд співробітників тощо. До внутрішніх факторів належать: професіоналізм, соціальні гарантії

праці, робота у команді однодумців, любов до професії. Створюючи позитивний імідж бібліотечної професії, слід враховувати всі його фактори.

Заклади освіти повинні розробити цикл профорієнтаційних заходів з просування бібліотечної професії в суспільстві і, зокрема, серед молоді. У співпраці з бібліотеками важливо проводити екскурсії для старшокласників, розкриваючи багатофункціональність діяльності сучасних бібліотечно-інформаційних фахівців, підтримувати постійні зв'язки із засобами масової комунікації. Доречними, на наш погляд, були б телевізійні передачі про найкращі бібліотеки як світу, так України, розкриття їх ресурсів, систему обслуговування, переваги праці в сучасній бібліотеці. Слід якомога менше акцентувати увагу на негативі, зокрема пожежах, крадіжках і т.п., як у нас прийнято на телебаченні.

Науковцями, відділами науково-дослідної роботи бібліотек регулярно проводяться соціологічні дослідження, в яких вивчається питання сприйняття бібліотечними фахівцями власної професії та її ролі в суспільстві. У 1999-2000 рр. НПБУ проводила соціологічне дослідження «Соціальний портрет бібліотекаря», що було викликано потребою підвищити роль бібліотечної професії. На нашу думку, такі дослідження слід проводити, розширюючи діапазон завдань, а головне – доносити висновки дослідження до кожного співробітника бібліотек та громадськості, що дасть змогу у визначенні перспективних напрямів формування позитивного іміджу бібліотечної професії.

Не менш впливова роль у формуванні позитивного іміджу як бібліотеки, так і тих, хто в них працює, належить бібліотечному комфорту, який має три складові: інтелектуально-інформаційний комфорт, психологічний та фізичний комфорт.

Під інтелектуально-інформаційним комфортом розуміється стан інтелектуальної задоволеності, що виникає внаслідок необхідної і достатньої зручності доступу до інформації людини в процесі її інформаційної діяльності. Якщо говорити про психологічний комфорт, то він є, перш за все, наслідком взаємодії читача і бібліотекаря, а також їх взаємодії з бібліотечною технологією. Ця взаємодія повинна спиратися на психологію інтелектуальної діяльності людини. Важливе місце у формуванні бібліотечного комфорту займає також сприйняття читачами і бібліотекарями архітектурного бібліотечного простору і їх поведінка в оточуючому їх архітектурному середовищі. Саме це слід враховувати, формуючи певний імідж бібліотеки та бібліотекарів.

Професіоналізм – це чинник, що завжди потребує покращення, удосконалення, вимагає постійної підтримки, а професійні знання – безперервного оновлення, що дозволяє говорити про підвищення компетентності фахівця бібліотечної справи. Від фахового рівня працівників залежить імідж бібліотечної професії і конкретного працівника, що опосередковано впливає на користувачів. Саме тому доцільно розглядати компетентність

бібліотечного фахівця як безперечну умову позитивного іміджу сучасної бібліотеки, пов'язувати її з якістю та ефективністю бібліотечного обслуговування.

Сьогодні суспільство стрімко змінюється. Якщо трансформується суспільство, то має трансформуватися і бібліотека. Сучасна бібліотека має поєднувати в собі знання, культурні заходи, а також можливість навчання. Сьогодні бібліотека – це не лише добрий сервіс, але й місце, де люди спілкуються і відчують себе впевнено і комфортно. Врешті-решт бібліотека має стати таким місцем, куди пристижно буде приходити. Необхідно змінити думку про бібліотеку: вона має бути модною (модерною), як і все навкруги.

УДК 378.4:[3167:004.7385](477)

Крохмальний Роман Олексійович

канд. філолог. наук, доцент

Львівський національний університет імені Івана Франка,

Львів, Україна

ПРОБЛЕМИ КОМУНІКАЦІЇ В СУЧАСНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Сучасне навчальне середовище вимагає динамічного реагування на виклики і ризики, пов'язані із невідомим зростанням впливу новітніх технологій. Як приклад, – своєрідна «освітня революція», яка назрівала у Європі взимку 2016 року у зв'язку із соціальними потребами біженців і стартом роботи навчального закладу нового типу – Kiron University: університету для біженців, що побудований на основі масових відкритих онлайн-курсів. Технологічно розвинуті і матеріально стабільні європейські суспільні освітні інституції зіткнулися із нагальною потребою і, водночас, перспективною можливістю апробувати освітні інновації, які стосуються поєднання традиційного і віртуального компонентів навчання. Сучасна українська освіта теж зіткнулася із проблемою поєднання інноваційного і традиційного. Особливо показово це можемо побачити на рівні навчальної комунікації, де спосіб обміну інформацією, динаміка і комфорт можуть внести зміни не лише у форму, але й у змістову складову освіти.

Для кращого розуміння явища варто зосередити погляд на теоретичних, практичних та методологічних проблемах, концепціях і поглядах на творення новітнього освітнього простору, в т.ч. віртуального навчального середовища (про це у своїх працях такі вчені – В. Биков, М. Кадемія, Л. Панченко, Л. Максимова, С. Борисова, Н. Вагнер, Вільям Г. Боуен, Р. Менденхолл та ін.); зупинитися на проблемах, труднощах і нових можливостях

інформатизації освіти і роботи бібліотечної галузі (роботи Н. Морзе, І. Давидової, О. Спіріна, А. Гуржія, М. Жалдака, А. Манако, В. Кухаренка, Є. Полат, В. Олійника, С. Ракова, В. Солдаткіна та ін.).

Перед сучасним українським навчальним середовищем постають серйозні виклики (*навчальне середовище – штучно побудована система, структура і складові якої створюють необхідні умови для досягнення цілей навчально-виховного процесу – за В. Биковим*), пов'язані із функціонуванням в умовах недовершених реформ макrorівня і впливом нового покоління («цифрового покоління») на педагогічну спільноту. Реалізуються криза традиційного читання у поєднанні з потребами і проблемами запровадження різних форм навчальної комунікації. Виникає майже риторичне запитання: як рухається сучасне навчальне середовище – від традиції до інновації, від інновації до традиції, чи між цими двома явищами? Поєднання учасників навчального середовища у гармонійний колектив, окреслення функціональних завдань кожної групи (за Н. Морзе – *у формуванні навчального середовища ВНЗ беруть участь: викладачі, студенти, координатори і адміністрація*) стало ще одним із перспективних завдань сучасного ВНЗ в умовах потреби навчальної онлайн-активності. І, якщо в студентському середовищі такі інновації сприймають легко, то викладацький колектив має власну, сформовану роками, часто (але не завжди!) іншу позицію.

Добрий приклад – питання застосування Wiki-технологій для організації навчального середовища в умовах сучасного ВНЗ і запровадження елементів такого типу у різні види і форми навчальної взаємодії «викладач-студент». Опираючись на позитивний досвід практичного результату впровадження навчальної комунікації, треба добре продумати межу реалізації цифрової комунікації такого типу.

Безперечно, останнім часом завоювало належний авторитет впровадження *електронного комплексу навчально-методичного забезпечення дисциплін* (за С. Тітовим) – завдяки динаміці, високій комунікативній ефективності і мотивованій доцільності. Добрим зразком є навчальна платформа Moodle як одна із широко впроваджених організаційних систем такого типу навчальної комунікації.

Ще один приклад – онлайн-курси відомого сучасного проекту Prometheus (prometheus.org.ua). У цьому популярному різновиді сучасної комунікації в навчальному середовищі є досить багато позитивного: мобільність, відносна свобода графіку навчання і розподілу навчального часу; можливість додаткового (повторного, кількаразового тощо) опрацювання інформації; використання онлайн-технологій є однією із приваб для сучасного студента; є додаткові вимоги для викладача – лекційний матеріал подають у вигляді відеозапису (тут цікаво зіставити відеолекції колег з т.з. акторської майстерності у поєднанні

з фаховою підготовкою) з елементами мультимедійних презентацій, додаткових матеріалів. Разом із тим, з точки зору педагога, у навчальному онлайн-курсі нема можливості достатнього, у традиційних формах комунікації, контролю за виконанням того чи іншого завдання. Зворотній зв'язок в інтернет-навчанні має дещо інший характер. Хоч і є змога поспілкуватися у форумі, отримати відповіді на запитання, організувати дискусію, здійснити тестовий контроль (поточний, чи підсумково-екзаменаційний), але безпосередньо у навчальному процесі цей компонент ще не має реалізації на достатньому рівні, порівняно з традиційним навчальним середовищем.

Окреме питання – навчальне середовище в інформаційно-бібліотечній галузі. Особливості державної стандартизації цих освітніх послуг, адаптація нещодавно «модернізованої» спеціальності і відповідних спеціалізацій на рівні ВНЗ III-IV рівня акредитації, окремі вимоги до навчальної комунікації в умовах, коли комфорт і сучасна динаміка поборюють насолоду від традиційного читання, виникає часто непередбачуваний вплив новітньої «соціалізації» тексту, його «віртуалізації» на забезпечення будь-якої, а особливо, бібліотечної освіти. Ці явища оминати в сучасному навчальному середовищі не можна.

У підсумку висловимо пересторогу щодо розгортання сценаріїв можливих непередбачуваних наслідків від недостатньо обдуманого використання онлайн-технологій у сучасному навчальному середовищі. Є потреба дуже уважного ставлення до інновацій, до їх обов'язкової апробації. Тільки поступова і логічна, добре зважена та поміркована інтеграція інтернет-технологій у традиційний навчальний процес забезпечить високу якість комунікації у навчальному середовищі сучасних ВНЗ.

Розділ 3. Наукові дослідження і професійні комунікації

УДК 027.7+001.89

Борисова Тетяна Олександрівна

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,

Київ, Україна

УЧАСТЬ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ У РОЗБУДОВІ ПУБЛІКАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ НАУКОВЦІВ УНІВЕРСИТЕТУ

Підвищення публікаційної активності науковців – одне із завдань сучасного університету. Бібліотека університету, разом з іншими підрозділами, може включатися у цей процес як ефективний гравець. У цій доповіді розглянемо досвід Національного університету «Києво-Могилянська академія» (далі – НаУКМА) у цьому напрямі у 2015-2016 роках.

Наприкінці 2015 року було розроблено, обговорено та затверджено новий Стратегічний план розвитку НаУКМА. Окрема увага у цьому документі приділена підвищенню публікаційної активності науковців університету: «Сприяти активізації публікаційної активності науковців університету передусім в авторитетних міжнародних і національних виданнях. Визнати критично важливим включення до міжнародних наукометричних баз могилянських наукових видань. З цією метою узгодити їхню редакційну та видавничу політику з вимогами наукометричних баз» [1, 5]. Бібліотека фігурує як виконавець, або співвиконавець разом із іншими підрозділами та службами університету, у значній кількості пунктів затвердженого Вченою Радою НаУКМА плану першочергових завдань розвитку публікаційної активності та цитування дослідників та співробітників НаУКМА на 2015-2016 роки [2].

Загалом, діяльність бібліотеки, спрямовану на підвищення публікаційної активності науковців, можна розділити на кілька напрямів.

Видання власних журналів

НаУКМА видає ряд власних наукових журналів, різних за тематикою, змістом та якістю. Наприкінці 2015 року було розпочато проект із трансформації наукових періодичних видань університету відповідно до міжнародних стандартів. Проведений попередній аналіз журналів дозволив виявити сильні та слабкі сторони видань: значна їх частина виходить у рамках серій під єдиною назвою «Наукові записки НаУКМА» та спільним ISSN, відсутні

окремі сайти, редакційні політики, вузька географія редколегій та авторів. У результаті аналізу була розроблена програма для трансформації тематичних серій у окремі повноцінні видання. Досвід роботи інших редакцій та університетів і наявність української локалізації дозволили обрати для спільної журнальної платформи, на якій будуть розгортатися наукові видання у НаУКМА, відкрите програмне забезпечення Open Journal System (OJS). Вперше в Україні для платформи OJS у НаУКМА була реалізована можливість відображення імені автора статті двома мовами (українською та англійською). Також для сайту розроблений унікальний респонсивний дизайн для коректного відображення журналу на мобільних пристроях. Сайт та перший журнал на спільній платформі (Наукова записки НаУКМА. Економічні науки) зараз знаходиться у процесі впровадження.

Укладання рейтингу науковців згідно з даними Scopus

У травні 2016 року бібліотека вдруге уклала рейтинг науковців НаУКМА згідно з даними наукометричної бази даних Scopus. У багатьох країнах світу дані Scopus використовуються в якості критеріїв показників оцінки діяльності наукових колективів та установ. Це найбільша реферативна база даних наукової літератури, що оснащена інструментарієм для відстеження та аналізу цитованості наукових робіт. При складанні рейтингів було враховано h-індекс, кількість цитувань та публікацій науковців. З метою врахування дисциплінарних особливостей кожного наукового напрямку рейтинг укладався за факультетами та кафедрами. Крім дисциплінарного рейтингу по кафедрах, до якого увійшли лише ті науковці, що на момент його укладання є працівниками НаУКМА, окремо був представлений загальний перелік усіх науковців, що за період із 1992 року вказували у своїх публікаціях афіліацію НаУКМА. Оскільки величина h-індексу залежить також і від тривалості наукової кар'єри вченого, бібліотека уклала окремий умовний рейтинг молодих науковців НаУКМА (віком до 35 років), щоб врахувати цей недолік та відзначити перспективну наукову молодь [3].

Преміювання науковців

З метою стимулювання публікаційної активності науковців НаУКМА у березні 2016 року за участі бібліотеки було розроблене «Положення про преміювання співробітників НаУКМА за публікації у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних Web of Science Core Collection та (чи) Scopus» [4]. Розмір премії розраховується для кожної публікації окремо і при визначенні її розміру враховуються: а) кількість публікацій співробітника у виданнях, які включені у бази Scopus та Web of Science Core Collection (крім Emerging Sources Citation Index); б) кількість співавторів публікацій; в) квартиль журналу згідно Scopus та/або Web of Science. Такий підхід до преміювання за публікації –

квартильний – враховує особливості різних наукових дисциплін [5]. У червні 2016 року відбулося перше преміювання за новим положенням.

Консультації та тренінги щодо розбудови іміджу науковця

Укладання рейтингів, відслідковування публікаційної активності науковців університету виявило багато спільних помилок у представленні науковців себе та власного університету у науковому просторі. Саме з цією метою бібліотека проводить як індивідуальні консультації, так і тренінги та семінари для груп дослідників з метою надати їм необхідні знання та навички для грамотної розбудови наукового іміджу. У темах таких тренінгів розкриваються можливості різних сучасних засобів наукової комунікації та особливості їх користування науковцями.

Отже, наукова бібліотека НаУКМА активно залучена у науковий процес університету не тільки на етапі представлення та популяризації статей дослідників, а й на етапі підготовки публікацій, видання журналів, вибору журналу для представлення результатів діяльності, працює як із авторами, надаючи персональні консультації, так і з редакціями журналів, а також бере активну участь у впровадженні нових методів стимулювання публікаційної активності науковців.

Джерела:

1. Мелешевич, Андрій. Стратегічний план розвитку Національного університету «Києво-Могилянська академія» на 2015-2025 рр. [Електронний ресурс / Андрій Мелешевич. – Київ: НаУКМА], 2015. – [12 с.]. – Режим доступу : <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/6249>. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 15.08.2016.
2. Вчена рада ставить перед бібліотекою нові завдання [Електронний ресурс] // Наукова бібліотека НаУКМА: [веб-сайт]. – Режим доступу: <http://bit.ly/2cksyiu>. – Назва з екрана. – Дата публікації: 14.12.2015. – Дата перегляду: 15.08.2016.
3. Рейтинги науковців НаУКМА згідно з даними Scopus (станом на 05.05.2016) [Електронний ресурс] // Наукова бібліотека НаУКМА: [веб-сайт]. – Режим доступу: <http://goo.gl/SgmYAR>. – Дата перегляду: 15.08.2016.
4. Положення про преміювання співробітників НаУКМА за публікації у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних Web of Science Core Collection та (чи) Scopus [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/naukmalibrary/ss-60685207>. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 15.08.2016.
5. Назаровець С. Квартильний підхід до проблеми стимулювання росту наукової продуктивності в університетах України / Сергій Назаровець // Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. – 2016. – № 2. – С. 10-12.

ПРОЕКТ «УКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ ВИДАННЯ»

Однією з причин того, що в Україні існує майже 3000 видань, що відносять себе до наукових, є вимога до кількості публікацій, які необхідні для захисту кандидатських і докторських дисертаційних робіт. На жаль, повного зручного переліку з можливістю зручного пошуку та інформацією, яка потрібна авторам, не існує. Видання дуже різняться за якістю, а молоді науковці інколи не розуміють – за якими критеріями варто обирати журнал для публікації, яким чином відбувається написання статей, на що варто звертати увагу при доборі наукової літератури.

На жаль, часто і видання створені не для презентації нових досягнень у певній галузі та щоб бути науковим дискусійним майданчиком, а лише для публікації робіт певної кафедри, тому статті не надсилаються науковцями і збираються редакціями до певної дати виходу журналу і, звісно, ніякого наукового рецензування не відбувається. Також інколи у хороших видань виникають певні технічні складнощі щодо отримання ідентифікаторів ISSN, doi тощо.

На численних конференціях обговорювалися проблеми видань [1], зокрема щодо формату переліку літератури [2], рецензування, doi [3-5], плагіату, відправлялися листи з резолюціями конференцій, але позитивних офіційних зрушень поки немає [6]. У вересні 2015 року запущено тестову версію сайту www.usj.org.ua, на якому представлено наступні розділи: Могилянський протокол [7], Перелік журналів, інформація для Авторів, Редакторів, Анкета (для журналу), Контактна інформація.

Для включення видання в УНЖ відповідальний представник редакції має заповнити он-лайн форму на сайті, індексація видання безкоштовна. В анкеті необхідно вказати: назву(и) видання мовами, що було вказано у свідоцтві про реєстрації ЗМІ, ISSN друкованої та он-лайн версії, скорочення за ISSN, рік заснування, засновників, сайт видання, періодичність, чи є видання лише електронним, склад редколегії (міжнародний чи регіональний), якими мовами публікується основний текст, наявність розширених і структурованих резюме мовами основного тексту і англійською, формат списків літератури, спеціальність за ВАК з датою реєстрації, якими базами даних індексується (окремо вказано

Web of Science (Core Collection) Web of Science (ESCI), Scopus, Index Copernicus, РИНЦ – бази, індексація видання в яких важлива при отриманні наукових ступенів і звань). Можна вказати всі інші бази, в яких проіндексоване видання, тематику видання, тип рецензування, наявність doi, наявність перекладної версії (і заповнити анкету для перекладної версії), чи є плата за публікацію та контактна інформація редакції (ці дані не відображаються на сайті Usj.org.ua). Після заповнення анкети інформація про видання одразу з'являється на сайті, але буде відмічена жовтим кольором – таке маркування вказує, що інформація перебуває на етапі перевірки координатором проекту. За результатами перевірки в редакції направляється лист зі списком необхідних уточнень та рекомендаціями щодо поліпшення видання. Після уточнення інформації жовте маркування зникає.

Розділи для авторів та редакторів містять інформацію щодо баз даних наукової літератури, як подати видання для індексації, користування референс-менеджерами, політики розповсюдження видань, авторські профілі науковців, нормативні документи, практичні поради щодо отримання doi тощо.

Могилянський протокол – це система міжнародних стандартів, адаптована до наших реалій.

Відкрито сторінку у facebook <https://www.facebook.com/ukrsj>, де розміщуємо інформацію щодо заходів, пов'язаних з науковими публікаціями та науковою періодикою.

Запрошуємо видання до співпраці, а авторів і редакторів – до використання ресурсу.

Джерела:

1. Харченко В. О. Проблеми інтеграції української наукової періодики в міжнародну спільноту / В. О. Харченко // Наука України у світовому інформаційному просторі. – 2012. – № 6. – С. 68-70.
2. Тихонкова І. О. Список літератури наукової статті – важливий індикатор якості статті (як не мати зайвого клопоту з його оформленням) / І. О. Тихонкова // Наука України у світовому інформаційному просторі. – 2013-2015. – № 11. – С. 100-106.
3. Ярошенко Т. О. Про CrossRef, DOI, OpenURL та інші інновації в епоху електронних журналів : що, чому, як, навіщо? / Тетяна Ярошенко // Бібліотечний форум України. – 2009. – № 1. – С. 26-29.
4. Тихонкова І. А. DOI (digital object identifier) – обов'язковий елемент сучасного наукового видання / І. А. Тихонкова // Наука України у світовому інформаційному просторі. – 2013. – № 8. – С. 68-75.
5. Радченко А. І. Система цифрових ідентифікаторів DOI для журналів НАН України / Радченко А. І., Яцків Т. М. // Наука України у світовому інформаційному просторі. – 2015. – № 11. – С. 18-24.

6. Радченко А. І. Лезо Оккама: як врятувати вітчизняну наукову періодику / Радченко А. І. // Наука України у світовому інформаційному просторі. – 2016. – № 12. – (у друці).

7. Назаровець С. А. «Могилянський протокол»: рекомендації щодо вдосконалення редакційних політик українських наукових видань / С. А. Назаровець, Т. О. Ярошенко // Наука України у світовому інформаційному просторі. – 2015. – № 11. – С. 56-59.

УДК 002.63

Тихонкова Ірина Олександрівна

канд. біолог. наук, с. н. с.

Представництво «Томсон Ройтерс (Маркетс) СА»,

Київ, Україна

МОЖЛИВОСТІ ПЛАТФОРМИ WEB OF SCIENCE ДЛЯ ЯКІСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Якісні наукові дослідження починаються з глибокого опрацювання наукової літератури відповідного профілю. Зважаючи на існування більше 100 000 наукових журналів в світі і нерівномірність розподілу значущих публікацій у виданнях, для пошуку літератури варто використовувати базу даних Web of Science (Core Collection), яка є найстарішою наукометричною базою даних, заснованою Юджином Гарфілдом, фундатором ISI (Institute of scientific information, 1960 рік) [1]. До неї вже більше 50 років заносять усі бібліографічні відомості матеріалів з кращих, ретельно відібраних видань, що забезпечує коректне індексування більш ніж 16 000 видань з різноманітних дисциплін в трьох тематичних індексах: з природничих – Science Citation Index Expanded (SCIE), з соціальних – Social Science Citation Index (SSCI) та гуманітарних наук – Art and Humanities Citation Index (AHCI) та створеному в 2015 році мультидисциплінарному індексі Emerging Source Citation Index (ESCI) [2-3]. Відбір видань до ESCI триває – тому згодом колекція буде нараховувати до 18 000 видань. Глибина архіву сягає 1900 року.

Перевагою Web of Science (Core Collection) є те, що для усіх публікацій (більше 63 млн. статей) проіндексовано всіх співавторів, усі місця виконання роботи, що було вказано у статті, і повністю переліки пристатейної літератури (більше 1 млрд. записів). Це створює можливості точних наукометричних оцінок і прогнозів для певної галузі та установи.

Також на платформі Web of Science окрім Core Collection розміщено кілька баз даних (рис. 1), деякі з них створюються Thomson Reuters, деякі – організаціями-партнерами, включаючи патентну базу даних Derwent та чотири регіональні індекси, що дає можливість науковцю значно розширити пошук за темою дослідження, а також знайти співвиконавців, установи-партнери та визначитися з можливими джерелами фінансування.

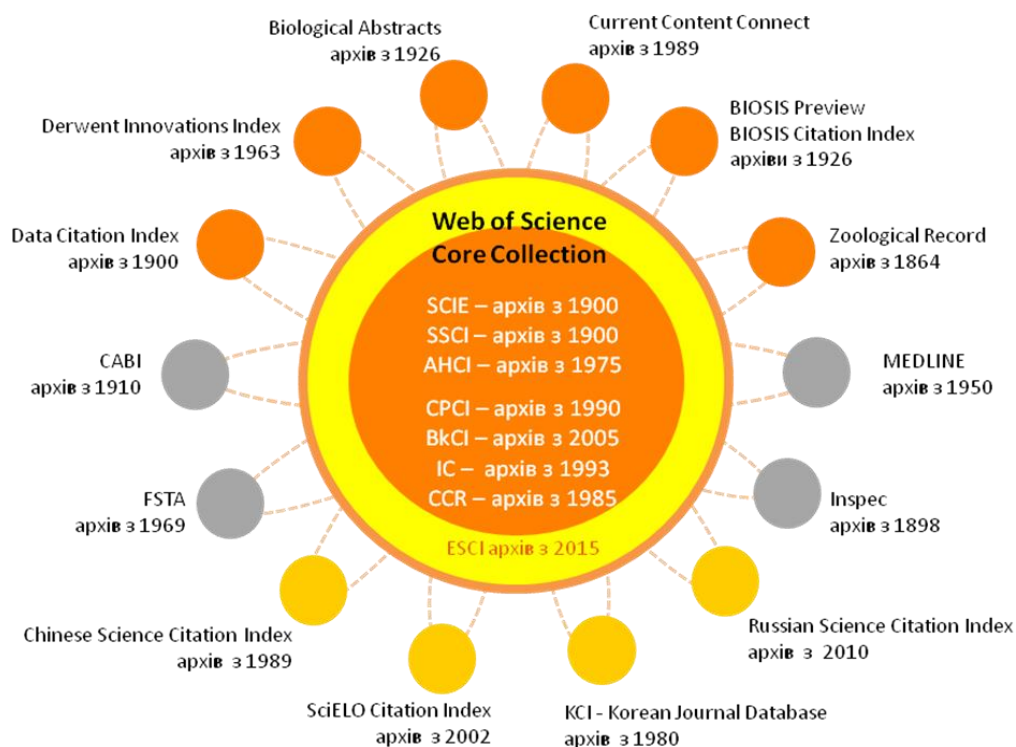

Рис.1. Інформаційна платформа Web of science

Наукова діяльність складається з проведення експерименту і публікації і ці етапи весь час повторюються. Але щоб проходити їх успішно, варто на кожному підетапі використовувати відповідні продукти компанії Thomson Reuters:

Для дослідження цікавої і актуальної теми необхідно точно знати, що в світі вже відомо – пошук в Web of Science дає можливість знайти релевантну літературу за обраною темою і, використовуючи безкоштовну версію референс менеджера EndNote Base, варто створити власну колекцію опрацьованих джерел, з якою зручно у подальшому працювати при оформленні публікацій.

Небагато досліджень можна проводити без капіталовкладень і, враховуючи стан фінансування науки в Україні, знайти кошти на дослідження стає окремим завданням. Оскільки необхідно знайти фонди, яким буде цікаве дане дослідження і вони не «боятимуться» профінансувати дослідження з України, враховуючи політичну і економічну

ситуацію, для чого часто, окрім гарного проекту, необхідно мати наукове ім'я та надійних закордонних співвиконавців. Оскільки в світі за деякими оцінками більше 6 млн. науковців і автоматично створити їх список з списком публікацій неможливо, в останні роки з'явилося кілька систем авторських ідентифікаторів, зокрема ResearcherID, ORCID, які дозволяють науковцю створити власне он-лайн CV, аналізувати здобутки, а за допомогою ResearcherID і Web of Science можна знаходити потенційних партнерів для роботи, рецензентів тощо. Тому науковці повинні дбати про створення і підтримання власних ідентифікаторів ResearcherID і ORCID у актуальному стані.

Після виконання роботи необхідно опублікувати результати, так щоб з ними могли ознайомитися фахівці в вашій галузі, оскільки лише це може привести і до подальшої спільної роботи, і отримання цитування, і відповідно покращення рейтингу науковця і установи, але, враховуючи велику кількість видань, добір такого для публікації стає нетривіальним завданням, оскільки історично видання мають різні правила оформлення статей і списків пристатейної літератури. Добір видання можна проводити за допомогою Web of Science, але зручніше це робити, використовуючи аналітичну надбудову Journal Citation Report, яка дозволяє аналізувати, зокрема порахувати імпаکت фактор [4] і порівнювати видання. Серйозною проблемою в останні роки стали «хижацькі видання», які паразитують на довірливих науковцях, у яких є вимога опублікуватися в закордонному виданні з імпаکت-фактором. Щоб не стати жертвою хижаків, необхідно перевіряти наявність в JCR видання, в якому вам запропонували опублікуватися.

Якщо назва, абстракт і список літератури вже готові для підбору видання для публікації, з журналів, проіндексованих в Web of Science (Core Collection), можна використовувати опцію Match від референс менеджер EndNote base.

Оформлення публікації за форматом певного видання, редагування списків літератури значно спрощується, якщо використовувати плагін cite while you write і власно створену базу референс менеджер EndNote base .

Приклади використання зазначених продуктів буде показано на майстер-класі.

Наприкінці 2015 року в Україні вперше з'явилася можливість користуватися платформою Web of Science. Було створено консорціум EVERUM (<http://everum.org.ua>), до якого може долучитися будь-яка наукова установа або вищий навчальний заклад, отримати тестовий доступ і почати користуватися цим унікальним ресурсом з широкими можливостями. Для України в рамках консорціуму запропонована найпривабливіша конфігурація з досить глибоким архівом.

Джерела:

1. Garfield E. Citation indexes for science: a new dimension in documentation through association of ideas / E. Garfield // Science. – 1955. – 122, №3159. – P. 108-111.
2. Акоев М. А. Руководство по наукометрии: индикаторы развития науки и технологии / М. А. Акоев, В. А. Маркусова, О. В. Москалева, В. В. Писляков. – Екатеринбург, ИПЦ. – 2014. – 250 с.
3. Тихонкова І. О. Наукова періодика України у дзеркалі Web of Science / І. О. Тихонкова // Наука України у світовому інформаційному просторі. – 2016. – №12. – С. [?].– (в друці).
4. Garfield E. The history and meaning of the journal Impact Factor / E. Garfield // Journal of the American Medical Association (JAMA). – 2006. – 93. – P. 90-93.

УДК 016:378

Філімонова Тетяна Віталіївна

канд. пед. наук, с. н. с.

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського,
Київ, Україна

**БІБЛОГРАФІЧНІ ПОКАЖЧИКИ
ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО З ПИТАНЬ РОЗВИТКУ
ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

Важливим напрямом діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського як наукової установи з питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, інформаційної діяльності, педагогічного джерелознавства, біографістики та історії освіти є інформаційно-бібліографічне забезпечення розвитку педагогічної науки, освіти і практики, фахових інформаційних потреб науковців і практиків галузі. Як науково-інформаційний центр бібліотека готує розгалужену систему бібліографічних видань – науково-допоміжні, рекомендаційні, біобібліографічні покажчики.

Так, у 2008 р. був підготовлений перший в Україні науково-допоміжний бібліографічний покажчик «Вища освіта України в умовах трансформації суспільства: стан, проблеми, тенденції розвитку (1991-2006 рр.)», присвячений формуванню національної системи вищої освіти України у зазначений період, становлення і розвиток якої пов'язаний з трансформаційними процесами, що відбувалися в суспільстві й національній освіті. У виданні представлено документи щодо концептуальних засад та основних напрямів

модернізації вищої школи й національної освіти, оновлення її змісту та застосування сучасних інноваційних технологій, нормативно-правова база; модернізація вищої освіти України в контексті створення європейського освітнього простору і Болонського процесу; представлено міжнародне співробітництво вищої школи, досвід зарубіжної вищої школи як об'єкту дослідження вчених України тощо. Науковим консультантом і автором вступної статті став доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник вищої школи України, головний науковий співробітник Інституту вищої освіти НАПН України Б. І. Корольов, співпраця з яким продовжилась і в подальшому.

Так, на думку вченого, модернізаційні процеси в освіті, які відбувалися в останні роки, виявили серйозні недоліки в дослідженні проблем вищої школи. Педагогічна наука не змогла спрацювати на випередження й вчасно відреагувати на вимоги часу, а тому виникла потреба в активізації наукових досліджень у галузі педагогіки вищої школи й корінної їх перебудови. Починаючи з 2000 р. в Україні почали видаватися журнали з проблем вищої школи: «Вища освіта України», «Вища школа», «Філософія освіти» та ін. З'явилися продовжувані педагогічні видання, збірники наукових праць, кількість публікацій яких стрімко зростала. Відсутність системи координації наукових досліджень з проблем вищої школи, труднощі з орієнтуванням у друкованих працях викликали нагальну потребу в узагальненні, диференціації й науковій бібліографії зведеного наукового-допоміжного бібліографічного показника з проблем вищої школи.

Отже, як суб'єктивні, так об'єктивні чинники обумовили необхідність підготовки відповідного показника, який «мовою бібліографії розповів читачам про характерні риси та особливості, труднощі та успіхи становлення національної системи вищої освіти за 15 років незалежності, про перші кроки України до європейського освітнього простору» [2, с. 10].

Перший показник, виданий у 2008 р., став «бібліографічною енциклопедією вищої школи України», гідним внеском авторів у розвиток вищої освіти України, де репрезентовано напрацювання освітянського загалу, що посилює науково-досвідну роботу в галузі вищої освіти, став змістовним путівником для науковців, управлінців, викладачів. Варто зазначити, що науково-допоміжний бібліографічний показник «Вища освіта України в умовах трансформації суспільства: стан, проблеми, тенденції розвитку (1991-2006 рр.)» у 2008 р. було визнано Українською бібліотечною асоціацією «Показником року».

Впродовж 2007-2011 рр. вітчизняна освіта зазнає кардинальних змін, відбувається трансформація системи вищої освіти, яка спрямовувалась на адаптацію до європейського освітнього простору. З'являються нові стандарти оцінювання якості підготовки спеціалістів з вищої освіти та діяльності ВНЗ, запроваджується кредитно-модульна система. Перед освітянами, науковцями постало завдання реорганізації системи освіти, і зокрема вищої,

розроблення національної системи оцінювання якості освіти, участь у міжнародних проектах та ін.

Враховуючи актуальність проблеми, фахівці ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського у 2012 р. видають другий випуск покажчика, який хронологічно охоплює історію діяльності вищої школи України в умовах трансформації суспільства впродовж 2007-2011 рр. [2]. У змісті другого випуску покажчика відображено бібліографічну інформацію за темами лише трьох перших розділів покажчика випуску 2008 р., проте структура другого випуску більш поглиблена та деталізована і має 2992 записи. Найбільшим за своїм змістом став другий розділ, де подано документи про концептуальні засади та основні напрями модернізації вищої освіти України.

Враховуючи великий обсяг накопиченого матеріалу, виникла потреба у підготовці другої частини другого випуску як продовжуваного видання. Так, у 2014 р. було підготовлено наступник випуск покажчика «Вища освіта України в умовах трансформації суспільства: стан, проблеми, тенденції розвитку (2007-2011)».

Завершує цикл підготовки і видання науково-допоміжних бібліографічних покажчиків «Вища освіта України в умовах трансформації суспільства: стан, проблеми, тенденції розвитку» третій випуск [4], який було підготовлено у 2015 р.

Актуальність бібліографічних покажчиків полягає в різновекторності їх використання широкими колами науковців, докторантів, аспірантів, викладачів ВНЗ різних рівнів акредитації, бібліотечних фахівців наукових бібліотек, студентів і всіх, кого цікавлять процеси становлення та розвитку вищої школи України.

Джерела:

1. Вища освіта України в умовах трансформації суспільства: стан, проблеми, тенденції розвитку, 1991–2006 рр. : наук.-допом. бібліогр. покажч. / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Ін-т вищої освіти ; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Моїсєєва І. П., Ніколюк Л. І., Микитенко О. С. ; наук. ред. П. І. Рогова ; наук. консультант Б. І. Корольов ; бібліогр. ред. Л. О. Пономаренко]. – К. : Пед. думка, 2008. – 487 с.

2. Вища освіта України в умовах трансформації суспільства: стан, проблеми, тенденції розвитку, 2007–2011 рр. : наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 2 / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Ін-т вищої освіти ; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Стельмах Н. А., Пєєва С. П., Айвазова Л. М., Бублик Н. М. ; наук. консультант і авт. вступ. ст. Корольов Б. І. ; наук. ред. Рогова П. І. ; бібліогр. ред. Пономаренко Л. О. – К. : Нілан-ЛТД, 2012. – 663 с.

3. Вища освіта України в умовах трансформації суспільства: стан, проблеми, тенденції розвитку, 2007–2011 рр. : наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 2. Ч. 2 / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, Ін-т вищої освіти ; [упоряд.: Лисиця Н. В., Чорнойван Г. П., Стельмах Н. А., Айвазова Л. М., Бублик Н. М. ; наук. консультант

Корольов Б. І. ; наук. ред. Рогова П. І. ; бібліогр. ред. Пономаренко Л. О.]. – Київ, 2014. – 416 с.

4. Вища освіта України в умовах трансформації суспільства: стан, проблеми, тенденції розвитку, 2012–2013 рр. : наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 3 / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд.: Пономаренко Л. О., Філімонова Т. В., Хопта С. М., Бондар Л. М., Стельмах Н. А., Будніченко Г. В., Деревянко Т. М., Мушка І. В. ; наук. ред. Березівська Л. Д. ; бібліогр. ред. Пономаренко Л. О.]. – Київ, 2015. – 341 с.

Розділ 4. Ефективні практики

УДК 351.852

Синиця Надія Миколаївна

Хмельницька обласна універсальна наукова бібліотека,
Хмельницький, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ: ПЕРШІ КРОКИ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ (ДОСВІД БІБЛІОТЕК ХМЕЛЬНИЧЧИНИ)

Впровадження адміністративної реформи наділяє територіальні громади більшими можливостями і правами, більшими ресурсами, дає змогу переходити на прямі відносини з державою у фінансових питаннях, самостійно, за рахунок власних ресурсів вирішувати питання місцевого значення. Разом з тим, є і певні труднощі на початковому періоді становлення об'єднаних територіальних громад. Зараз керівники новостворених громад працюють над планами розвитку своїх територій, інвестиційними планами, у яких на першому місці мають стояти інтереси кожного мешканця цих громад.

Бібліотека як інформаційний, соціокультурний центр є складовою частиною громади. Відповідно до Закону «Про добровільне об'єднання громадян» якість та доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання. Тому важливим при реорганізації бібліотек та формуванні нової мережі бібліотек є дотримання соціальних стандартів, дотримання прав населення на отримання бібліотечних соціальних послуг, а також дотримання соціальних і трудових прав працівників. Разом з тим, всі рішення ОТГ мають базуватися на основах економічної доцільності та соціального ефекту.

Децентралізація створює нові виклики і ризики для публічних бібліотек, впливає як на їх внутрішню організацію, так і організацію надання бібліотечних послуг в умовах об'єднаних територіальних громад.

Законодавством у сфері культури не прописано повноваження об'єднання територіальних громад стосовно управління бібліотеками; не визначено правонаступності

головної бібліотеки району як методичного, координаційного центру, центру підвищення кваліфікації, центру розподілу по всіх публічних бібліотеках району книг, які надходять централізовано за державними програмами (на період до завершення реформи); подекуди є нерозуміння ролі і місця бібліотеки в інформаційному забезпеченні розвитку громад, можлива фінансова неспроможність громади утримувати існуючу кількість закладів тощо. Важливим є і питання розподілу майна та бібліотечних фондів. А у новостворених громадах, які утворились не на базі районів, публічні бібліотеки ОТГ не мають ні належної матеріальної бази, ні достатнього кадрового потенціалу. Існує диспропорція і у забезпеченні населення публічними бібліотеками.

У практичній роботі при організації діяльності публічних бібліотек ОТГ ми керуємось законодавчими документами щодо організації діяльності бібліотек: Законами України «Про культуру», «Про бібліотеки і бібліотечну справу», прикінцевими положеннями Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 24.12.2015 № 911-VIII, Постановою Кабінету Міністрів «Про мінімальні соціальні нормативи», Державним Стандартом надання послуг клубними та бібліотечними закладами культури державної та комунальної форм власності та Рекомендаціями Національної парламентської бібліотеки «Щодо організації надання бібліотечних послуг в умовах об'єднаних територіальних громад».

Для побудови нової моделі надання послуг бібліотеками, розширення переліку послуг з організації дозвілля населення з використанням новітніх технологій, створення на базі бібліотек комунальної власності центрів обслуговування громадян, основним завданням яких є задоволення потреб громадян у публічній інформації, забезпечення їх доступу до державних та регіональних електронних інформаційних ресурсів, надання консультативних послуг з питань електронного оформлення звернень до органів державної влади необхідна повна комп'ютеризація бібліотек, адже без доступу до віддалених інформаційних ресурсів через Інтернет це неможливо. Окрім того, маємо керуватися Стратегією розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року, завданнями, які поставлені перед бібліотеками у Плані заходів на 2016-2017 роки з реалізації «Стратегії подолання бідності». У питанні кадрових призначень слід дотримуватись Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження контрактної форми у сфері культури та конкурсної процедури призначення керівників комунальних закладів.

На Хмельниччині створено 23 об'єднаних територіальних громади: п'ять міських, дев'ять селищних та дев'ять сільських. До ОТГ увійшло 267 публічних бібліотек, що становить 24% від їх загальної кількості. До сільських ОТГ увійшли 73 бібліотеки, селищних – 138 бібліотек, міських – 56 бібліотек.

В області публічні бібліотеки ОТГ мають різні моделі організації.

Так, Старосинявська селищна територіальна громада увібрала в себе всі 45 населених пунктів району (один район – одна громада). До об'єднання у районі діяла ЦБС. Рішенням сесії селищної ради ЦБС було передано із спільної комунальної власності територіальних громад району у власність Старосинявської селищної ради, затверджено Статут. Мережа, штат, організація бібліотечної справи не змінились.

У Новоушицькому районі до ОТГ не увійшло 2 сільських ради, але залишилась централізована бібліотечна система, яка забезпечує всі організаційні та технологічні функції усіх бібліотек.

У Волочиському районі створено 3 ОТГ, а 6 сільських рад не увійшло до ОТГ. Спочатку ЦБС було передано у власність Волочиської ОТГ, а пізніше рішенням сесії майно закладу Волочиської ЦБС, яке знаходиться на території Війтовецької, Наркевицької ОТГ передано до відповідних ОТГ, майно бібліотек, які не увійшли до ОТГ – у власність сільських рад, а шляхом виключення районної ради зі складу засновників та включенням до складу засновників міської ради змінено засновника та найменування на «Центральна бібліотека Волочиської міської ради», затверджено нову редакцію Статуту закладу. Центральна бібліотека Волочиської міської ради здійснює заходи з питань підвищення кваліфікації усіх бібліотекарів району, а організаційне керівництво покладено на фахівця відділу освіти, культури, молоді та спорту райдержадміністрації. Такі ж моделі у Дунаєвецькому, Полонському районах.

Ще інші моделі організації бібліотек у Хмельницькому, Славутському, Городоцькому, Кам'янець-Подільському районах. Тут крім бібліотек ОТГ діють самостійні сільські бібліотеки та районна бібліотека.

На сьогодні зроблено лише перші кроки організації бібліотек в ОТГ, є багато питань правового характеру, питань внутрішньої організації технологічних процесів, кадрового забезпечення та структури бібліотек, формування та організації фондів. Крім того, потребує упорядкування мережа, внесення змін до базової мережі.

Для забезпечення консультативної допомоги публічним бібліотекам області у питаннях організації діяльності в умовах децентралізації наказом по обласній бібліотеці (19.01.2016 р. № 4-о) створено консультативну робочу групу, куди крім бібліотечних фахівців увійшли фахівці Хмельницького офісу реформ (за згодою); проведено круглий стіл за участі бібліотечних фахівців, обласної ради, громадськості області та офісу реформ. Бібліотека є партнером он-лайн курсу «Разом будемо спроможну громаду» в рамках Програми ЄС «Підтримка реформи місцевого самоврядування в Україні».

У квітні цього року в ОУНБ проведено бібліодень для сільських бібліотекарів за темою «Інформаційне забезпечення потреб сільської громади», де розглядались питання «Адміністративна реформа і бібліотеки: нові умови, нові виклики, нові рішення»; на базі Вінківського та Городоцького району проведено тренінг «Ресурси і послуги сучасної бібліотеки у відповідність до потреб громади», де практично створювали карти громад та організацію необхідних послуг.

З метою вивчення та популяризації кращого досвіду бібліотек області у наданні інноваційних бібліотечних послуг та їх ролі у розвитку громади, підвищенні іміджу бібліотек, третій рік бібліотека проводить Ярмарок соціальних ініціатив «Впровадження кращих інновацій у роботу бібліотек», організаторами якого є управління культури, національностей, релігій та туризму облдержадміністрації, Хмельницьке обласне відділення УБА, обласна універсальна наукова бібліотека, а в цьому році і офіс реформ.

УДК 027.53:021.6(477.72)

Коротун Надія Іванівна

Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека імені Олеся Гончара,
Херсон, Україна

ВІДКРИТА БІБЛІОТЕКА: НОВІ ПРОЕКТИ ТА ПРОГРАМИ ОСВОЄННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

У бібліотеках України, і на Херсонщині зокрема, реалізуються різні інноваційні проекти як за масштабами, так і за змістом та спрямуванням [1]. Їх можна поділити на такі.

1. Інформаційно-технологічні проекти (створення власних електронних продуктів):

- електронний каталог;
- повнотекстові видання бібліотеки;
- віртуальні виставки;
- електронна доставка документів.

2. Організаційно-функціональні проекти:

Створення нових підрозділів	Оновлення традиційних функцій
Інтернет-центри	Віртуальна довідкова служба
Центри для користувачів з проблемами зору	Методист on-line
Відділ нових інформаційних технологій	Віртуальний бібліограф
Центр екологічної інформації	Музей книги
	Створення буктрейлерів

3. Проекти соціально-кадрового спрямування:

- створення умов кар'єрного зросту;
- створення молодіжної ради;
- заохочувальні стимули щодо отримання другої вищої спеціальної освіти;
- професійні конкурси на кращий відділ року, кращого бібліотекаря року, інноваційних проектів, відеороликів тощо [2];
- організація підвищення кваліфікації співробітників бібліотеки.

4. Проекти економічно-правового спрямування інноваційної політики бібліотеки:

- розвиток платних послуг;
- проектна діяльність;
- розширення кола меценатів;
- участь у розробці принципів бібліотечного законодавства (пропозиції, які надсилаються до Міністерства культури України);
- введення нових інформаційних стандартів і правил;
- розробка програмного забезпечення ;
- описи документів і мови обробки;
- пристрої цифрового запису для обміну і збереження інформації та інше.

5. Проекти науково-методичного спрямування:

- виділення пріоритетних напрямів діяльності бібліотеки [3, 4]:
 - а) методична допомога органам місцевого самоврядування в період децентралізації та оптимізації бібліотечних закладів;

б) забезпечення безперервної та диференційної освіти бібліотекарів Херсонської області;

в) активізація використання дистанційних віртуальних форм підвищення кваліфікації бібліотечних спеціалістів області;

г) налагодження стійкого професійного партнерського діалогу з методичними службами інших бібліотек України та інше.

6. Проекти інтеграційного спрямування:

- створення корпоративних бібліотечних об'єднань [5]:

а) методична рада бібліотек всіх систем і відомств;

б) об'єднання бібліографів міста Херсона;

- організація науково-дослідної роботи («Паспортизація публічних бібліотек області» та республіканські дослідження) [3];

- створення Херсонського обласного бібліотечного товариства (на сьогоднішній день професійне товариство об'єднує 936 членів, 25 з яких є почесними);

- посилення взаємозв'язків з іншими соціально-комунікаційними установами:

а) бібліотека – член Української бібліотечної асоціації;

б) бібліотека – член Херсонської торгово-промислової палати;

в) бібліотека – член громадської ради при Херсонській обласній державній адміністрації;

г) керівник бібліотеки – член колегії обласного управління культури тощо.

Але розвиток інноваційної діяльності в різних бібліотеках, як і всередині бібліотеки, вкрай нерівномірний. Усе ще залишаються проблемними для введення інновацій не стільки матеріально-фінансові, скільки психологічні аспекти. Будь яке ноу-хау, пов'язане з обов'язковими змінами у виробничих відносинах, викликає особистий чи груповий опір тих виконавців, від яких ці інновації вимагають певної орієнтації, оновлення знань та навичок, а можливо і зміни посадового статусу.

Стефан Цвейг сказав одного разу «Лише той збагачує людство, хто допомагає йому пізнати себе, хто поглиблює його творчу свідомість» [6]. Саме тому сьогодні важливо прислухатись до молодих та ініціативних, адже найцінніше, що може принести молодь, яка прийшла працювати в бібліотеку – це свіжість сприйняття, незалежність мислення, готовність до поновлення. Досвід показує, що сучасна українська бібліотека повинна позиціонувати себе сама як привабливе загальнодоступне середовище для позитивної самореалізації кожного, хто приходить в її стіни, особливо молодь [2].

Що з нового досвіду у нас ?

- ✓ організація обслуговування переселенців із зони АТО;
- ✓ надання допомоги з питань працевлаштування шляхом проведення семінарів, майстер-класів разом з Міським центром зайнятості;
- ✓ співробітництво з громадською організацією «Крим SOS». Є спільний проект і фінансове забезпечення з їх сторони на 2016 рік;
- ✓ створення зони «Бібліорелакс» для користувачів бібліотеки.

Запроваджуються нові проекти, які спрямовані на створення середовища розвитку та соціалізації особистості через читання, книгу, творчу діяльність та спілкування [7, 8]:

- ✓ «Уікенд в бібліотеці»;
- ✓ «Літо в бібліотеці»;
- ✓ «Арт-підвал»;
- ✓ «Великі люди – велике читання»;
- ✓ «Фотопроект «Photo Stream»;
- ✓ «Технічна нація» (безкоштовне навчання основам програмування);
- ✓ «Dungeons & Dragons» (клуб користувачів з настільних рольових ігор);
- ✓ «Лабораторія муніципальних ідей»;
- ✓ «Поети Херсонщини. Читаємо разом» (відеопроєкт);
- ✓ «РадіоКавун» (інтернет-проект для людей з проблемами зору);
- ✓ «ІТ-бабуся, ІТ-дідусь» (інтернет-лікбез для людей похилого віку);
- ✓ «ТАW — Таврійський тиждень мистецтв Забалка» (проводиться вже 5 років).

У XIX столітті слово «бібліотекар» писали з великої букви. Є думки, що колись в недалекому майбутньому бібліотеки матимуть назву бібліоасамблеї, а бібліотекарів замінять бібліоменеджери. Авторитет бібліотек досягне величезного рівня. Сьогодні хочеться побажати всім бути фахівцями з великої букви, а також побажати перетворень і постійного поновлення в соціокультурній діяльності. Адже майбутнє сучасної людини — це світ інформаційного суспільства [2].

Хай всі наші бібліотеки будуть душевним притулком не тільки для тих, хто здатний зрозуміти і оцінити літературне слово, але й для тих, хто прагне досягнути досконалості і гармонії у всьому.

Джерела:

1. Суслова И. М. Проектная деятельность библиотек: науч.-практ. пособие / И. М. Суслова, З. И. Злотникова; гл. ред. проекта Л. А. Казаченкова. – М. : Гранд : Фаир-пресс, 2005. – 176 с. : рис., табл. – (Специальный издательский проект для библиотек).
2. Інформатизація і модернізація соціокультурної сфери суспільства: взаємодія та розвиток : [монографія] / О. С. Онищенко [та ін.] ; ред.: Т. Дубас, О. Федоренко, Ю. Шлапак ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К. : НБУ ім. В. І. Вернадського, 2013. – 203, [1] с.
3. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України ; ред.: Т. Дубас, О. Федоренко, Ю. Шлапак. - К.: НБУ ім. В. І. Вернадського, 2014. – Вип. 39. – 486 с. : табл., схеми, рис.
4. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського / Нац. акад. наук України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України ; наук. ред. О. В. Воскобойнікова-Гузєва. – К. : НБУ ім. В. І. Вернадського, 2008. – Вип. 20 : Інформаційні технології в системі інноваційної діяльності наукової бібліотеки. – 224 с. : рис., табл., граф.
5. Гранчак Т. Бібліотека в інформаційному супроводі управління суспільними процесами: політико-комунікаційний аспект : монографія / Тетяна Гранчак ; наук. ред. В. М. Горовий ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К. : НБУ ім. В. І. Вернадського, 2014. – 182 с. : рис.
6. Національні інформаційні ресурси як інтегративний чинник вітчизняного соціокультурного середовища : [монографія] / О. С. Онищенко [та ін.] ; ред.: Т. Дубас, О. Федоренко, Ю. Шлапак ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К. : НБУ ім. В. І. Вернадського, 2014. – 294 с. : рис.
7. Щирикова Л. Д. Социально-ориентированная проектная деятельность в библиотеке : науч.-практ. пособие / Л. Д. Щирикова, Н. В. Яценко ; ред. совет: О. О. Борисова [и др.]. – М. : Литера, 2010. – 96 с. – (Современная библиотека ; вып. 89).
8. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства : [монографія] / О. С. Онищенко [та ін.] ; ред.: Т. Дубас, О. Федоренко, Ю. Шлапак ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К. : НБУ ім. В. І. Вернадського, 2013. – 248, [1] с.

КОМУНІКАЦІЙНИЙ КОМПЛЕКС РЕГІОНУ: ТЕНДЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

Ставлення до бібліотеки змінюється у відповідності до її трансформування, інтеграції до комунікаційного простору сучасності та активності у виконанні соціокультурних програм. Наслідком розгортання соціально-комунікаційних функцій сучасної бібліотеки є внутрішній реінжиніринг всієї бібліотечної системи України, а також її регіональних підсистем. У структурі соціально-культурного простору суспільства за бібліотекою чітко визначено місце інформаційно-комунікаційної установи, що виконує функцію посередника між суспільними запитами і документально-інформаційними ресурсами. Для цього є ґрунтовні підвалини з огляду на незмінне культурне значення бібліотек та динамічні технологічні зміни в соціально-комунікаційній сфері. Цей факт отримав теоретичне обґрунтування у бібліотекознавстві, зокрема у працях українських дослідників: І. Давидової, О. Воскобойникової-Гузевої, В. Ільганаєвої, О. Кобелєва, Л. Петрової, А. Соляник, Г. Шемаєвої та ін.

На нашу думку, бібліотеки були і залишаються важливим елементом соціально-культурного розвитку, особливо в умовах поглиблення комунікаційного фактору. Соціальні комунікації сьогодні визначають суттєві зміни всього цивілізаційного прогресу, що визначається науковцями як перехід до нового стану культури [1, 2]. Тенденції розвитку глобального суспільства додають нових аспектів комунікаційній діяльності бібліотек відносно встановлення рівноважних стосунків між людьми, що передбачає підключення до формування комунікаційної культури, соціального діалогу та діалогу культур, або міжкультурної комунікації [3, 4]. Бібліотеки все більше залучаються до процесів налагодження добрих, толерантних, дружніх стосунків між людьми – мешканцями селищ, міст, регіонів, а також на міждержавному рівні. Це відбувається на підставі поглиблення професійних уявлень всередині професійної спільноти про зближення інформаційної та культурної складових діяльності бібліотек як необхідної умови виконання ними свого суспільного призначення у повному поєднанні засобу та цілей. Поєднання цих двох аспектів вважається одним із важливих напрямів бібліотекознавчих досліджень і стає завданням в площині практичної реалізації бібліотеками програм і проектів свого розвитку.

Розгляд бібліотеки у відповідності до формування глобального комунікаційного простору культури має базуватися на теоретичній моделі сучасної бібліотеки, на стійких, суттєвих закономірностях і тенденціях її розвитку в минулому і сучасності. Тільки так можна прогнозувати якісний стан бібліотечної системи на всіх рівнях її організації, зокрема регіональному.

Управління соціально-культурною сферою регіону та менеджмент всередині регіональних бібліотечних систем передбачає врахування тенденцій інтеграції та необхідності вирівнювання співвідношення між інформацією та культурним станом регіону, що визначаються саме налагодженням відносин між всіма учасниками комунікаційного простору. Відповідні правові можливості вже створено завдяки певним змінам, що відбулися в площині зменшення децентралізації влади та делегуванням повноважень місцевим органам самоврядування.

Одним із перспективних напрямів подолання інформаційної нерівності і створення відповідного культурного середовища в будь-якій місцевості або території можуть стати регіональні комунікаційні комплекси, головними функціями яких є: кооперація та координація діяльності соціально-комунікаційних структур регіону зі створення та використання електронних інформаційних ресурсів, інтеграція соціально-комунікаційної сфери регіону до національного та світового комунікаційного простору. При цьому особливістю місцевих бібліотек є те, що вони завжди орієнтуються на конкретного споживача, на потреби своєї громади. В історико-культурному плані вони мають переваги перед іншими соціально-комунікаційними структурами, оскільки є зберігачами документально-інформаційних надбань культури. Використання краєзнавчого ресурсу бібліотек є важливою складовою процесу формування соціокультурної привабливості регіонів і міст України. До цього також входить питання формування позитивного іміджу регіонів й місцевостей, що робить їх потенційними партнерами у культурній взаємодії з іншими територіями країни, а також із сусідніми країнами. Крім того, наявність електронного краєзнавчого ресурсу бібліотек дозволяє їм інтегруватися до світового медійного простору сучасності.

Єдність та розмаїття – таким є принцип здійснення управління регіональними комунікаційними системами, де бібліотеки є невід’ємними частинами. Ця ситуація відповідає загальній тенденції поєднання зусиль різних соціально-комунікаційних структур до інтеграції своїх внутрішніх ресурсів та функціонального розподілу в площині задоволення інформаційно-культурних потреб населення. Це також реалізується за умов створення єдиної соціально-комунікаційної системи країни. Але, слід підкреслити, що в реальній практиці

бібліотеки все ще нашоувхуються на те, що суспільство повністю не приймає вимогу науковців та фахівців бібліотечної галузі побачити бібліотеку у новому образі.

Можливо, що це складно, оскільки бібліотечна галузь не отримує достатньо коштів на повне технологічне переоснащення та соціальне забезпечення бібліотекарів. Між тим, у нового погляду на інформаційно-культурну роль бібліотек є свої соціально-економічні переваги. Ми бачимо їх, перш за все, у оптимізації витрат на підтримку фізичного середовища функціонування комунікаційних структур, зокрема бібліотек. Відомо, що процес скорочення бібліотек йде вільно, а рішення приймаються поза участю бібліотечних фахівців. Тобто не враховується просторовий фактор функціонування комунікаційних структур, пов'язаний із спорідненістю функціональних процесів інформаційно-комунікаційного призначення. Їх інтеграція в межах громади мала б дати новий культурний ефект. Це стосується також існування узгодженої політики щодо системно-технологічного оснащення комунікаційних структур, що дозволить практикувати виробничі замкнуті цикли, включаючи депозитарні, конвертаційні, експозиційні, класифікаційно-пошукові або системно-довідкові процеси тощо.

Таким чином, сучасна соціально-культурна ситуація потребує від бібліотечних фахівців не тільки уважного спостереження, вивчення комунікаційних аспектів розвитку бібліотек, але також вимагає проведення необхідного реінжинірингу у формуванні образів організації та управлінських моделей їх існування в просторі сучасного суспільства. Впровадження моделі комунікаційного комплексу можливо отримає свою реалізацію в дослідженнях та практиці соціокультурної діяльності.

Джерела:

1. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие / Пер. с нем. под ред. Д. В. Складнева, послесл. Б. В. Маркова. – СПб.: Наука, 2000. – 380 с.
2. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс ; [пер. с англ.]. – М. : ГУ ВШЭ, 2000.
3. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація / В.М Манакін. – Київ: ЦУЛ, 2012. – 288 с.
4. Scollon R., Scollon S. W. Intercultural communication: A discourse approach / R. Scollon, S. W. Scollon. – Malden, Mass.: Blackwell Publishers, 2001. – 107 p.

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНІ СЕРВІСИ В БІБЛІОТЕЦІ: ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Найважливішим чинником розвитку суспільства в сучасному світі стає інформація. Бібліотеки виступають як провідники інформації в світі, незалежно від її носія – паперового або електронного. Створення власних електронних ресурсів, розширення їх кількості та надання електронних сервісів і послуг населенню стає можливим завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям, які використовуються в повсякденній практиці бібліотек [1].

Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія розпочала формувати свій електронний каталог з 1992 року, на сьогодні він містить понад 3,5 млн. записів, доступних для читачів. До каталогу увійшли 880 тисяч бібліографічних описів на весь книжковий фонд бібліотеки, 2 млн. 700 тисяч бібліографічних записів аналітичного розпису періодичних видань і близько 16 тисяч документів – сканованих копій книжкових обкладинок, анотацій і змістів книг.

За статистикою відвідуваності сторінок сайту, пошук за каталогом перебуває на першому місці: за рік ця кількість становить близько 3 млн. Контроль оперативного та якісного наповнення каталогу, його редагування – важлива складова роботи бібліотеки. Система автоматизації бібліотек регулярно оновлюється і це дозволяє застосовувати найновіші технології в галузі автоматизації бібліотечних процесів. Так, наприклад, для створення електронного каталогу на всі книжкові видання бібліотеки знадобилося лише три роки, завдяки використанню інноваційної технології, що базується на швидкісному скануванні та розпізнаванні образів карток генерального каталогу.

На сайті бібліотеки відкрито доступ до її баз даних з багатоаспектною системою пошуку, є можливість здійснювати запис віртуального читача, формувати електронне замовлення документів, готувати бібліографічні списки. До нових ефективних сервісних функцій системи належить підсистема вибіркового розповсюдження інформації (BPI), яка постійно здійснює пакетний пошук серед нових надходжень ЕК та формує списки розсилки. Завдяки цій підсистемі користувачі можуть з певною періодичністю отримувати на електронну пошту відомості про нові надходження на свої тематичні інформаційні запити.

Варто також узяти до уваги, що у зв'язку з постійним зростанням обсягів інформації та бажанням користувачів знайти необхідну інформацію в найкоротший термін, вимоги до якості обслуговування постійно збільшуються. За таких умов перспективним напрямком стає тісна кооперація в різних сферах бібліотечної діяльності, що дає нам можливість не тільки обмінюватися досвідом, але й створювати та використовувати електронні ресурси, здійснювати кооперацію в галузі інформаційної взаємодії [2].

Прикладом такої взаємодії є не тільки участь Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки в багатьох корпораціях, наприклад, Всеукраїнський проект «Електронна бібліотека «Культура України», – але й створення та адміністрування власних корпоративних проектів. Серед них міжрегіональний проект «Придніпровський корпоративний каталог» (ПКК) і регіональний проект «Зведена красзнавча бібліографічна база «Дніпропетровщина». У рамках проекту ПКК реалізована послуга електронної доставки документів [3].

Робота в корпоративних бібліотечних системах ставить перед бібліотекарями низку завдань, які вимагають високого професіоналізму та творчого мислення. Та, незважаючи на всі труднощі, які неминуче присутні в реалізації даних проектів, віддача від корпоративної роботи дуже висока. Інформаційні технології змінюють сам спосіб користування бібліотекою [4, 5]. Поряд із традиційними формами обслуговування читачів у бібліотеці реалізована система автоматизованого замовлення й автоматизованої книговидачі з використанням штрих-кодів. Таким чином, автоматизована система обслуговування виводить на якісно новий рівень роботу фахівців і дозволяє створити читачам ефективний і комфортний сервіс у пошуку й одержанні видань із фондів бібліотеки.

Загалом у нашій бібліотеці для читачів організовано 60 автоматизованих робочих місць, усі вони забезпечені підключенням до електронного каталогу та безкоштовним доступом до Інтернету. Комбінація сучасних технологій і широкої різноманітності інших інформаційних ресурсів доступна для користувачів в «Електронному читальному залі» і спеціалізованих інформаційно-ресурсних Центрах. Автоматизовані робочі місця, безкоштовні wi-fi зони, повнотекстові БД, доступ до електронних повнотекстових бібліотек світу, інформаційно-пошукова система «Законодавство», власні повнотекстові електронні ресурси бібліотеки, а також навчальні тренінги з комп'ютерної грамотності – далеко не повний перелік послуг, які надаються користувачам.

У 2012 році Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека розпочала формувати повнотекстову електронну бібліотеку «Дніпропетровщина», а з 2016 року – повнотекстову електронну бібліотеку «Колекції». Рейтинг відвідувань цих електронних

бібліотек з кожним роком зростає, ознайомитися з ними можна на сторінках нашого сайту www.libr.dp.ua.

Перед бібліотеками постало завдання не тільки створити електронні ресурси, але й сприяти формуванню попиту на послуги, встановити ефективні комунікації з користувачами. З такими завданнями досить успішно справляється сайт Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки, надаючи найбільш повний перелік електронних послуг користувачам і пропонуючи інтерактивні елементи взаємодії. На сайті бібліотеки регулярно проводяться онлайнві опитування для вивчення потреб наших користувачів з метою поліпшення якості послуг. Поряд із традиційними електронними сервісами й послугами бібліотеки, такими як запис до бібліотеки, пошук за електронним каталогом, замовлення літератури, ЕДД, тематичні розсилки та віртуальна довідка, з'явилися нові: мобільна версія сайту, доступ за QR-кодом до електронних джерел [6], сторінки з рекомендаціями, онлайнві консультації та багато іншого. У свою чергу, це сприяє популярності сайту, про що свідчить статистика відвідувань. Так, у 2015 році число унікальних відвідувачів сайту склало понад 300 тисяч.

Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека активно прагне використовувати інтерактивні інструменти Мережі, шукати нові шляхи надання послуг відповідно до сучасних запитів користувачів. У соціальних мережах фахівці бібліотеки створили 18 сторінок різної спрямованості, ведуть блоги, створено профіль бібліотеки в Twitter і канал на відеохостингу Youtube. Сьогодні можна з упевненістю сказати, що значна кількість сервісів у бібліотеках стає віртуальною та поширюється ціла низка принципово нових послуг, в основі яких – використання цифрових технологій.

Джерела:

1. Адаптація завдань і функцій наукової бібліотеки до вимог розвитку цифрових інформаційних ресурсів: матеріали міжнар. наук. конф. [Текст] / НАН України; Нац. б-ка України ім. Вернадського. – К.: Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2013. – 415 с.
2. Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства [Текст] / О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, В. М. Горовий та ін. – К.: НБУВ, 2011. – 248 с.
3. Назарьева С. Создание библиотечных корпораций: проблемы и перспективы. – (Автоматизація бібліотечних процесів та книжкової торгівлі) [Текст] // Бібліотечний форум України. – 2008. – № 2. – С. 12–14. – Библиогр. в конце ст.
4. Новітні інформаційні технології та бібліотека IT for libraries: зб. авт. статей [Текст] / Британ. Рада в Україні. – К., 2000. – 108 с. – (The British Council).

5. Орлов П. І. Інформаційні системи і технології в управлінні, освіті, бібліотечній справі: наук.-практ. посіб. [Текст] / П. І. Орлов, О. М. Луганський.— Х.: Прометей-Прес, 2003. — 292 с.

6. Бондаренко В. Мобільні технології у бібліотеці: QR — код [Текст] / В. Бондаренко // Бібліотечний вісник. — 2014. — № 6. — С. 28–32.

УДК 027.53

Влезько Надія Володимирівна

Полтавська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. П. Котляревського,
Полтава, Україна

ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ІМЕНІ І. П. КОТЛЯРЕВСЬКОГО: РУЙНУЄМО СТЕРЕОТИПИ, ЗМІЦНЮЄМО ІМІДЖ

Сьогодні з настанням ери інформаційних технологій бібліотека, як соціальний інститут, має серйозний виклик. І лише адекватна відповідь на цей виклик може гарантувати її майбутнє. Ми бачимо небажання людей відвідувати бібліотеку старого формату. Сьогодні недостатньо мати велику гарну будівлю і величезний фонд документів. Сьогодні бібліотека має поєднувати у собі функції як власне бібліотеки, так і функції інформаційного центру, музею, кінотеатру, дозвілєвого центру, мати вільний доступ до мережі Інтернет, комфортні умови для навчання, спілкування, відпочинку.

Для того, щоб бібліотека була затребуваною суспільством, громадою, для залучення втраченого і нового відвідувача бібліотека має руйнувати застарілі стереотипи, будувати свій новий образ, змінювати традиційний простір, враховуючи потреби читача (користувача, відвідувача). Таким чином утвориться своєрідне «третє місце», де відвідувачу буде цікаво і комфортно, де можна буде спілкуватись, обговорювати «наболілі» теми, навчатись, дискутувати, відпочивати, отримувати потрібну інформацію, з користю проводити вільний час.

Саме таким «третім місцем» у житті полтавської громади стала Полтавська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. П. Котляревського. Бібліотека завжди була і є відкритою і публічною для громади. Тут проводяться різноманітні зустрічі за круглим

столом, диспути, вечори, вернісажі, творчі зустрічі, квести, майстер-класи, стріт-акції, тренінги та багато інших заходів.

Новий час, нові потреби користувачів вимагають від бібліотеки нових інноваційних форм роботи і бібліотека не стоїть на місці, вона йде назустріч користувачу, розвивається і вдосконалюється. Хочу зупинитись лише на кількох проектах, які реалізує наша бібліотека і які є підтвердженням того, що наша бібліотека дійсно є «третім місцем» у житті місцевої громади.

Переміщена особа – це та особа, яка змушена була залишити місце свого постійного проживання й опинилася в становищі, подібному до біженця, але залишається під захистом свого уряду. За цим визначенням стоїть конкретна особа, група осіб, які вимушені були покинути свої домівки і опинилися в зовсім іншому незнайомому місці: їх ніхто не знає, не чекає, їм важко. Опинившись в статусі ВПО, перед ними постає проблема соціальної адаптації. На допомогу цим людям, які волею долі опинились в Полтаві, прийшли користувачі та бібліотечні працівники нашої бібліотеки – ми збирали одяг, продукти, книги, іграшки, посуд і передавали їм через відділення Червоного Хреста. Потім вже з допомогою Працівників Червоного Хреста налагодили зв'язки, організовували для них тренінги, надавали послуги інтернет-зв'язку для спілкування з рідними і знайомими, запрошували на заходи в бібліотеці. Так у нас при бібліотеці з'явилась ініціативна група ВПО «Полтава-Самодопомога». Вона об'єднала людей небайдужих та ініціативних, які допомагали собі та таким, як і самі. Була створена і діє сторінка групи в соціальній мережі «Фейсбук».

У стінах бібліотеки було організовано родинне свято «Мій дім на карті України». Ідея свята належить ініціативній групі переселенців у Полтаві, втілення – Полтавська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. П. Котляревського, Полтавське обласне відділення Української бібліотечної асоціації, волонтери. Основна ідея заходу – влаштувати свято для дітей переселенців, які зазнали горе втрати рідної домівки, друзів, звичного оточення, були свідками жаклих обстрілів. Разом зі своїми батьками та дітками співробітників і користувачів бібліотеки вони створили власну карту України, яка символізувала єдність та неподільність нашої країни. Крім того, учасники свята відвідали цікаві майстер-класи, гралися в ігри, малювали, танцювали, розважалися. Від спонсорів свята малеча отримала солодоці.

При бібліотеці працює Ізостудія Каті Боняківської, в якій дітки та батьки корисно проводять вільний час: малюють, ліплять, роблять поробки, плетуть... Сьогодні ми реалізуємо новий проект, який має назву Школа корисного дозвілля «ВУЛИК». А 29 серпня 2016 р. Ізостудія Каті Боняківської відкрилась у новому форматі, на відкритті були присутні представники української громади у місті-побратимі Ірондеквойт (США, шт. Нью-Йорк)

Тамара та Володимир Денисенки, які активно підтримуються ініціативи полтавців-випускників програми обміну Уряду США «Відкритий Світ».

Ініціатива «Публічні бібліотеки – мости до електронного урядування» є частиною Національного плану дій у рамках «Партнерства «Відкритий уряд», затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2012 р. № 220-р. Полтавська ОУНБ ім. І. П. Котляревського взяла участь у цьому проекті і реалізовувала його спільно з ГО «АЦ «Бюро економічних та соціальних досліджень». Були проведені тренінги для бібліотечних працівників, органів місцевого самоврядування, людей з обмеженими можливостями, студентів, військовослужбовців, мешканців полтавської громади на базі РТЦ та в районних бібліотеках Полтавської області – Миргороді, Кременчуці, Гадячі, Машівці, Хоролі, Лубнах, Решетилівці, Великій Багачці. І сьогодні питання електронного урядування дуже актуальні, тому бібліотека і надалі продовжує працювати в цьому напрямі: розповсюджує інформацію про наявні е-послуги національного та регіонального рівнів та навчає різні групи населення користуватися ними, щоб ефективно спілкуватися з урядовими структурами, брати участь у прийнятті рішень місцевої влади, отримувати необхідні адміністративні послуги у новому форматі.

Українська бібліотечна асоціація стала переможцем програми Європейського Союзу «Еразмус+ (Жан Моне)» та з вересня 2015 року розпочала реалізацію проекту «Все про Європу: читай, слухай, дізнавайся в пунктах європейської інформації в бібліотеках». Наша бібліотека, взявши участь у проекті, тепер має Центр європейської інформації в бібліотеці, який організовано при відділі обслуговування. Мета Центру – популяризація європейських цінностей та ідей євроінтеграції серед місцевої громади, посилення спроможності організацій громадянського суспільства області до активної участі у процесах європейської інтеграції України, проведення «Днів Європи», відеоконференцій, квестів для молоді, інтерактивних вуличних акцій. Так, 19 травня 2016 р. в рамках святкування Днів Європи в Україні бібліотека організувала у Петровському парку Полтави ЄвроБібліоМістечко «Європа на твоїй долоні». Присутні мали можливість відвідати інформаційний пункт «РЕ-ФОРМУЮСЬ європейцем», пункт «Освіта без кордонів», пункт «Культурне розмаїття Польщі і Греції» (польська і грецька діаспори м. Полтави). Тут була організована і зона для геймерів «Граємо по-європейськи», і містечко майстрів, де відвідувачі власноруч мали можливість виготовити поробки та прикраси з європейською символікою. Свято вдалося – задоволені були як відвідувачі, так і бібліотекарі.

«Отримай безоплатну правову допомогу в бібліотеці» – саме таку назву має мініпроект, який реалізує бібліотека спільно з Регіональним центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області. У бібліотеці організовано Пункт

надання безоплатної юридичної допомоги мешканцям громади, де двічі на місяць юристи Центру надають юридичні консультації жителям Полтави.

Великою популярністю у відвідувачів бібліотеки користується інформаційно-ресурсний центр «Вікно в Америку». Сюди приходять, щоб поспілкуватися з носіями мови, удосконалити свої знання англійської мови, відвідати тренінги, переглянути і обговорити фільми, безкоштовно вивчати мову за допомогою програми «Розета Стоун». До послуг користувачів медіакімната, інтерактивна дошка, безкоштовний доступ до Інтернету, комфортні нові меблі, оновлений інтер'єр приміщення.

Всі волонтери Корпусу Миру, які перебувають у Полтаві, запрошуються до бібліотеки. Вони проводять Клуби спілкування і читання англійською мовою. Ці Клуби є досить популярними серед відвідувачів бібліотеки і збирають велику кількість бажаючих вивчати чи вдосконалювати свої знання мови. Теми засідань різні, їх пропонують як волонтери, так і самі учасники. Тут також проводять Відеоклуби, де переглядають фільми англійською мовою. Опісля перегляду ідуть жваві обговорення, проводяться вікторини тощо. Хто ще є волонтерами Центру? Це і випускники програми FLEX, і студенти Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка.

Вже два роки поспіль тут працює Літній дитячий англomовний табір Summer Camp WOA Poltava. У цьому році він став ще популярнішим, оскільки 2016 рік є роком англійської мови. У таборі можна з відпочиваючи вивчати мову, взяти участь у різноманітних іграх, квестах, вікторинах, переглянути мультики, погратися з казковими героями і навіть ... відсвяткувати свій день народження.

Це лише маленький перелік тих проектів, які реалізує бібліотека. На моє переконання, саме такі проекти руйнують стереотипи щодо бібліотеки, її ролі і місця у житті людини, громади. Бібліотека – це живий організм, який здатний реорганізовуватись, відновлюватись, відгукуватись на потребу сьогодення, допомагати людині у реалізації її планів. І саме такими проектами ми будемо майбутнє своєї бібліотеки, створюємо її імідж, піднімаємо її значення у житті громади.

РЕКОМЕНДАЦІЙНІ СЕРВІСИ ТА КНИЖКОВІ НАВІГАТОРИ: ЯК ЦЕ ПРАЦЮЄ?

Під час Першого Всеукраїнського Форуму молодих бібліотекарів (7-8.04.2016 р., м. Київ) провідний бібліотекар Наукової бібліотеки Білоруського національного технічного університету (м. Мінськ) Ольга Вовк у своїй доповіді питає «Куди йде наш читач?». Сьогодні бібліотеки і бібліотекарі впроваджують Веб 2.0 сервіси і активно будують Бібліотеку 2.0, 3.0... N.0, однак, наші читачі іноді йдуть від нас. Бібліотеки, маючи мільйонні бюджети, програють не тільки реального, але й віртуального читача.

За визначенням В. Брежнєвої та В. Мінкіної, бібліотечне обслуговування – це діяльність, за результатами якої користувачі судять про необхідність, корисність для них бібліотеки або інформаційної служби. Від задоволеності обслуговуванням залежать подальші відносини між бібліотекою і користувачами: чи стане випадковий відвідувач постійним читачем даної бібліотеки або віддасть перевагу альтернативним джерелам задоволення інформаційних потреб.

За радянських часів панували ідеологічні та виховні концепції бібліотечної роботи. Відповідно до ідеологічної концепції бібліотечне обслуговування розуміється як діяльність, що орієнтована на надання масових форм послуг, прагнення до охоплення «читацької маси». Звідси – ставлення до читача як до об'єкта бібліотечного обслуговування; поділ книг на «корисні» і «шкідливі»; відношення до читання як до підконтрольної діяльності і організація цілеспрямованого керування читанням. Виховна концепція бібліотечного обслуговування ставила метою формування «всебічно розвиненої» особистості. Форми і методи бібліотечного обслуговування носили, в основному, яскраво дидактичний характер. А сам бібліотекар розглядався як «керівник читання», «лоцман книжкового моря», який визначає «коло читання», «систему читання» для читача.

Сьогодні ми відмовилися від цих підходів на користь інформаційної концепції, яка трактує бібліотечне обслуговування як надання користувачеві широкої і повної інформації, необхідної для вирішення його різних життєвих проблем, тобто сприяє соціалізації особистості в сучасному суспільстві. Інформаційна концепція бібліотечного обслуговування орієнтована на читача, задоволення його читацьких потреб, створення найкращих,

комфортних умов для його самореалізації. Читач (користувач) розглядається в рамках цієї концепції як активний учасник процесу бібліотечного обслуговування.

Але чи хоче цього читач? З 01.07.2016 по 31.07.2016 користувачі питали у Яндекс «Что читать» 13,67 млн. разів. Читач все ще хоче відповіді на питання «що читати?».

Чому рекомендувати книги складно, хоча це ні до чого не зобов'язує? Давати книжкові рекомендації тільки виглядає легкою і ні до чого не зобов'язуючою справою. Але якщо ми рекомендуємо людині книгу, яка йому не сподобається, ми ризикуємо втратити його довіру.

Світлана Водозазка дає таке визначення: книжкові соціальні мережі — це перш за все комунікаційне середовище, зорієнтоване на популяризацію ролі книги та читача у суспільстві за допомогою технічних й інформаційних можливостей новітніх соціальних медіа. Такі спеціалізовані проекти мають відзначатись продуманістю і зваженістю ідеї, завдань, концепції та пріоритетів, принципів соціалізації, зорієнтованістю на індивідуальний і збірний образ читача; використанням можливостей керування власними знаннями, коли книга повинна сприйматись як елемент особистої концепції. Для ефективної роботи в мережі необхідно безперервно вивчати віртуальну аудиторію, з'ясовувати її ключові потреби, об'єднуючи їх у фокус-групи для зручної роботи, встановлюючи канал або форму роботи з нею, що дає можливість збільшити лояльність аудиторії і підвищити відвідуваність книжкової соціальної мережі. Активний зворотний зв'язок створює розуміння ставлення читача до видавничої продукції, рівень його лояльності, дозволяє оперативно реагувати на критичні зауваження.

О. Васенов наголошує: «Люди завжди прагнули і прагнуть об'єднатись і організовувати цікаве спільне дозвілля. Декілька років тому цій меті служили чати і форуми, а пізніше їх змінили соціальні мережі, і, як свідчить практика, прийшли надовго».

Розглянемо деякі рекомендаційні сервіси та книжкові навігатори.

Goodreads – інтернет-портал так званої «соціальної каталогізації». Створено Отисом Чендлером. Час створення сайту – кінець 2006 року – початок 2007 року. Даний сайт надає можливість вільного доступу до великої бази даних книг, анотацій, різних оглядів. Кожен користувач може вільно зареєструватися сам, зареєструвати книги, які будуть включені в бібліотечний каталог і в перелік рекомендованої літератури. У зареєстрованих користувачів є можливість створення своїх власних груп за інтересами, звертаючись до Книги пропозицій і обговорень. Протягом року з моменту створення сайту були додані більше десяти мільйонів книг і сайт відвідує 20 млн. користувачів щомісяця. У *Goodreads* є соціальна ієрархія: користувачі, які розмістили в своєму профілі більше 50 книг, мають право стати бібліотекарями. Власники цього статусу можуть редагувати дані про книги та авторів,

об'єднувати в списки різні видання однієї і тієї ж книги, поповнювати каталог електронних пристроїв для читання.

Bookmate – книжкова соціальна мережа, доступна, в першу чергу, на мобільному телефоні за допомогою каталогів на декількох мовах, включаючи англійську, іспанську, російську, турецьку та шведську. Має 3 мільйони читачів, а також каталог понад 500 тисяч книг.

Imhonet – універсальний рекомендаційний сервіс. Сайт допомагає користувачам орієнтуватися в світі кіно, подорожей, комп'ютерних ігор і т.д. Але саме книги є одним з найбільш популярних розділів ресурсу. Крім каталогу різноманітної літератури з оцінками і відгуками, на *Imhonet* реалізована можливість отримання персональних рекомендацій. Виходячи з оцінок, виставлених учасником спільноти, підбирається список користувачів зі схожими смаками. На основі переваг цих людей формується список рекомендованих користувачеві книг. Звичайно, на такому популярному ресурсі реалізовані і традиційні соціальні «фішки» – блоги, рейтинги, спільноти, списки друзів. Хочеться відзначити, що *Imhonet* не стоїть на місці, розвивається і пропонує нові рішення для користувачів. Нещодавно на сайті з'явився розділ «Кумири», в якому можна знайти профілі відомих письменників, поспілкуватися з ними і дізнатися книжкові переваги улюблених авторів.

Соціальна мережа про книги *LiveLib* сьогодні – один з найбільших нішевих проєктів. У базі ресурсу близько 1,2 млн. карток книг, що включають рік видання, анотацію, рецензію, відомості про участь книги в вибірках, літературних конкурсах. Відвідуваність ресурсу – приблизно 1 млн. осіб на місяць.

Як показує практика, не кожна людина готова здійснювати якусь дію, прочитавши книгу. Більшість користувачів залишають неінформативні коментарі типу «мені сподобалося», «добре», «я раджу». Лише 5% аудиторії пишуть дійсно цікаві рецензії, складають добірки, беруть участь в конкурсах.

Як зазначив генеральний директор *LiveLib* Микита Первушин, сервіс орієнтується на тих користувачів, які намагаються знайти відповідь на питання «Яку наступну книгу мені прочитати?».

Виникнення нових форм популяризації книг в Мережі повинно спонукати бібліотеки до розробки нових стратегічних кроків з упровадження книжкових соціальних мереж до плану популяризації власних фондів.

Молодіжна секція Української бібліотечної асоціації теж не стоїть осторонь. «Бібліотекарі рекомендують...»: напишіть відгук на 2-3 тисячі знаків, знайдіть в Інтернеті якісне фото обкладинки та приєднайте її до свого відгуку. Наскільки цей сервіс буде ефективним? Подивимось.

**ПРОГРАМА COME WRITE IN ТА ПРОЕКТ МОЛОДІЖНОЇ СЕКЦІЇ УБА
«ПРИХОДЬ ТА ПИШИ!»: ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ РОБОТИ
З МОЛОДИМИ ПИСЬМЕННИКАМИ В БІБЛІОТЕКАХ УКРАЇНИ**

Щороку в листопаді сотні тисяч молодих і вже досвідчених письменників з усього світу кидають собі неабиякий виклик. Їхня амбітна мета – за 30 днів письменницького марафону NaNoWriMo створити чернетку роману на 50 000 слів. На допомогу в цьому їм приходять бібліотеки.

National Novel Writing Month (скорочено *NaNoWriMo*, Національний місячник написання роману) [4] – міжнародний письменницький марафон, що триває з 1 по 30 листопада. Ця ініціатива була започаткована в 1999 році у США і має на меті популяризацію літературної творчості та сприяння письменницькій майстерності. Переможцями письменницького марафону оголошуються ті, кому за 30 днів листопада вдалося написати чернетку роману, повісті або серії оповідань обсягом у 50 000 слів (160-200 сторінок в залежності від мови написання). Наразі *NaNoWriMo* – це міжнародний рух, який щороку єднає сотні тисяч учасників з усіх континентів. 431 626 осіб приєдналися до марафону в 2015 році. До письменницького регіону Україна належать 456 учасників *NaNoWriMo*.

Міжнародна бібліотечна програма *Come Write In* [5] існує для підтримки листопадового письменницького марафону *NaNoWriMo* і запрошує учасників марафону завітати до бібліотек – креативних локацій, що слугують для пізнання, натхнення, літературної творчості та спілкування. Програма *Come Write In* пропонує бібліотекам, книжковим магазинам та культурним центрам стати рушіями творчих літературних процесів. У 2015 році 1012 інституцій з усього світу, від Ісландії до Нової Зеландії, вже долучилися до цієї ініціативи (серед них – 5 бібліотек з України).

Програма *Come Write In* допомагає зміцнити імідж бібліотеки як креативного простору, сповненого любові до літератури, відкритого для громади й творчих особистостей. Кожна бібліотека самостійно визначає рівень власної участі у програмі. Передусім, вона може запропонувати дружній простір для зустрічей місцевих учасників письменницького марафону *NaNoWriMo*; інформувати їх про наявні у бібліотеці корисні для них ресурси, підготувати тематичні книжкові або віртуальні виставки на допомогу молодим

письменникам, розповісти про літературний клуб, програми з літературної майстерності, зустрічі з письменниками, які відбуваються в бібліотеці. Також, якщо бібліотека бажає більш активно долучитися до програми, вона може (разом із місцевими волонтерами або із регіональним представником NaNoWriMo) спланувати програму заходів під час листопадового марафону, розповсюдити листівки із закликом до участі у місячнику написання роману, поширити інформацію про марафон у соцмережах.

Щоб сприяти впровадженню програми Come Write In в українських бібліотеках, у 2015 році Молодіжна секція Української бібліотечної асоціації започаткувала *проект «Приходь та пиши!»* [2]. Проект МС УБА «Приходь та пиши!» передбачає **участь українських бібліотек** у міжнародній письменницькій програмі Come Write In та **надання їм україномовної методичної підтримки**. Бібліотеки, що долучаються до проекту «Приходь та пиши!», отримують консультації з питань участі у програмі; методичний посібник, що розповідає про світовий досвід реалізації програми Come Write In та пропонує схеми участі для українських бібліотек з різними потребами і можливостями; макети тематичних афіш та листівок [1]. Керівником проекту є Світлана Семенова, методист Державної бібліотеки України для юнацтва – книгозбірні, яка у 2014 році першою з українських культурних інституцій приєдналася до програми Come Write In та листопадового письменницького марафону NaNoWriMo.

У 2015 році до проекту МС УБА «Приходь та пиши!» долучилися 5 українських бібліотек: Державна бібліотека України для юнацтва (м. Київ), Міська спеціалізована молодіжна бібліотека «Молода Гвардія» (м. Київ), Американська бібліотека імені Віктора Китастого при НаУКМА (м. Київ), Запорізька обласна бібліотека для юнацтва (м. Запоріжжя), Миколаївська обласна бібліотека для юнацтва (м. Миколаїв). З 23 активних учасників марафону NaNoWriMo, які відвідували заходи у вищевказаних бібліотеках, четверо написали за місяць чернетку роману або збірки оповідань і стали переможцями NaNoWriMo-2015. У межах проекту було проведено 29 заходів, серед яких слід відзначити такі: київська вечірка-відкриття NaNoWriMo-2015 на фестивалі фантастики LiTerra Con; лекція «Технічні помилки в рукописах» від представника літературного об'єднання «Зоряна Фортеця» Сергія Торенко, дискусія «Інтелектуальна фантастика: коли не соромно згадати про квантову механіку. Які наукові принципи важливо розуміти для досягнення максимальної реалістичності фантастики» (ДБУ для юнацтва, м. Київ); бесіда з психологом «Як написати роман за дуууже короткий термін» (МСМБ «Молода гвардія», м. Київ); творчий експеримент «Півгодини на шедевр» (Запорізька обласна бібліотека для юнацтва).

Інформаційними партнерами проекту «Приходь та пиши!» стали Українська бібліотечна асоціація та Інформаційні центри «Вікно в Америку». Також проект підтримали:

видавничий проект «Баловство», гуманітарне видавництво «Дух і Літера», фестиваль фантастики та уявних світів LiTerra Con, літературне об'єднання «Зоряна Фортеця», проект вільної та дружньої (само)освіти frEducation. Зокрема, гуманітарне видавництво «Дух і Літера» нагородило переможців і активних учасників NaNoWriMo-2015 книжковими виданнями та мистецькими картами. Видавничий проект «Баловство» подарував трьом київським переможцям NaNoWriMo-2015 сертифікати на безкоштовну верстку і видання у папері двох пілотних примірників їхнього твору. Один із примірників призначений для бібліотеки, читачем якої є переможець; інший примірник буде подаровано авторові. Разом із Державною бібліотекою України для юнацтва проект «Баловство» готує видання електронного альманаху з творами українських учасників письменницького марафону NaNoWriMo (альманах побачить світ восени 2016).

Усі бібліотеки-учасники високо оцінили актуальність і значущість проекту МС УБА «Приходь та пиши!» для сучасних бібліотек України. Вони вважають позитивним власний досвід участі у проекті та зазначають, що їм вдалося зацікавити молодь та спонукати її до літературної творчості: *«Утверджується імідж бібліотеки як відкритого майданчика для творчості та спілкування літераторів. Бібліотека стає центром спілкування та співпраці творчої молоді», «Проект підживлює літературне життя в бібліотеках», «Бібліотека – це центр самоосвіти, а хто ще потребує її з такою силою, як не літератори»* [3].

Проект Молодіжної секції Української бібліотечної асоціації «Приходь та пиши!» запрошує бібліотеки України приєднатися до бібліотечної програми Come Write In та популяризувати образ бібліотеки як громадського простору, який стимулює користувачів до творчості, надає підтримку місцевим письменникам, задовольняє потреби не лише читачів, а й власне авторів книг. Того простору, який гостинно запрошує – «Приходь та пиши!», себто Come Write In!

Якщо ваша бібліотека бажає долучитися до міжнародної бібліотечної письменницької програми Come Write In і проекту МС УБА «Приходь та пиши!», заповніть форму: <http://bit.ly/cwiua2016>. Ваша бібліотека потрапить до української бази проекту і надалі ви отримуватимете всі методичні матеріали та новини щодо ходу проекту. З усіх питань стосовно проекту «Приходь та пиши!» звертайтеся до керівника проекту **Світлани Семенової**: тел. +38-093-762-763-2, електронна пошта: cwi@4uth.gov.ua.

Джерела:

1. Приходь та пиши! (Макети промоційних матеріалів) [Електронний ресурс] / Державна бібліотека України для юнацтва / Режим доступу : <https://profy.4uth.gov.ua/cwi/>, вільний. – Назва з екрану. – Перевірено : 25.08.2016.

2. Проект Come Write In! [Електронний ресурс] / Молодіжна секція Української Бібліотечної Асоціації // Твоя територія успіху. – Режим доступу : <http://molod.ula.org.ua/sotsialnij-napryam/proekt-some-write-in-prihod-ta-pishi/>, вільний. – Назва з екрану. – Перевірено : 25.08.2016.

3. Семенова С. Проект Come Write In! («Приходь та пиши!»): перші підсумки [Електронний ресурс] / Світлана Семенова ; Молодіжна секція Української Бібліотечної Асоціації // Твоя територія успіху. – 2016. – 15 січ. – Режим доступу : <http://molod.ula.org.ua/novini/item/514-proekt-some-write-in-pershi-pidsumky>.

4. National Novel Writing Month [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nanowrimo.org/>, вільний. – Назва з екрану. – Мова : англ. – Перевірено : 25.08.2016.

5. National Novel Writing Month [Офіційний сайт бібліотечної програми Come Write In]. – Режим доступу : <http://nanowrimo.org/come-write-in/>, вільний. – Назва з екрану. – Мова : англ. – Перевірено : 25.08.2016.

УДК 746:684.7

Станіславчук Галина Петрівна

Серебреннікова Тетяна Ігорівна

Централізована бібліотечна система Голосіївського р-ну м.Києва,
Київ, Україна

**ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ПРОЕКТ «ВИШИВКА ЕТНОГРАФІЧНА:
«УКРАИНСКИЙ НАРОДНЫЙ ОРНАМЕНТ: ВЫШИВКИ, ТКАНИ, ПИСАНКИ»
О. П. КОСАЧЕВА, КИЕВ, 1876»**

З 2013 року у першій україномовній веб-спільноті «Спілкування за вишиванням» започатковано проект «Вишивка етнографічна: «Украинский народный орнамент: вышивки, ткани, писанки» О. П. Косачева, Киев, 1876», який в режимі реального часу був реалізований на базі публічних бібліотек Голосіївського району міста Києва.

Метою проекту є привернути увагу широкого кола поціновувачів традиційного українського народного мистецтва до першої ґрунтовної етнографічної роботи з української орнаментики Ольги Петрівни Косач (літературний псевдонім – Олена Пчілка) «Украинский народный орнамент: вышивки, ткани, писанки» (Київ, 1876); вивчити і відновити схеми вишивок, писанок, тканин, відтворити зразки і створити за ними повноцінні вироби, провести низку заходів (зустрічей, майстер-класів, виставок, літературно-музичних вечорів), присвячених етнографічному спадку родини Косачів.

Завданнями проекту стали:

1) відшити зразки (по можливості написати писанки і виткати фрагменти тканин) для створення колекції зразків за альбомом для виставкової та освітньої діяльності, а також для використання етнографічних зразків у сучасних роботах майстрів-професіоналів і майстрів-аматорів;

2) виготовити відновлені відповідні вироби за альбомними зразками (написати писанки, виткати тканини) для особистого користування і виставкової діяльності по території України;

3) провести майстер-класи в мережі Інтернет і/ або на місцях (на базі публічних бібліотек і музеїв як загальнодоступних закладів культури) з технік вишивки (писанкарства, ткацтва), організувати зустрічі з цікавими людьми; художні, літературні, музичні заходи, виставки за тематикою проекту;

4) демонструвати колекцію відновлених зразків широкому загалу як приклад для самостійного відновлення етнографічних матеріалів і наслідування кращих народних традицій.

Згідно з планом роботи учасники проекту оформили на інтернет-форумі розділ, присвячений О. Косачевій (Олені Пчілці), де виклали альбом «Украинский народный орнамент: вышивки, ткани, писанки» (Київ, 1876) та його перевидання; альбом Ольги Кривинюк «Українські народні узори з Київщини, Полтавщини й Катеринославщини. Вирізування й настилування» (Київ, 1928); корисні посилання на музейні експозиції, літературу, статті, аудіокниги, все дотичне і корисне за темою; список місць (музеїв, архівів тощо), де можна знайти альбом. Відновили зразки – аркуші книги для створення колекції для виставкової культурно-освітньої діяльності; створили повноцінні вироби з використанням орнаментів, зібраних і описаних жінками родини Косачів.

Реалізація проекту в режимі реального часу почалася з кінця 2014 року на базі публічних бібліотек Голосіївського району м.Києва. У 2015-2016 рр. за проектом проведено майже 200 заходів в різних куточках України. Це, насамперед, виставки-презентації проекту в Києві, Львові, Луцьку; Ковелі, численні зустрічі, майстер-класи в різних куточках нашої держави, які проводять учасники проекту (зокрема, в Тернополі, Городенках, Чернівцях, ін.)

Очікуваним результатом проекту стало, насамперед, створення колекції зразків, яка «мандрує» Україною для виставок, майстер-класів, для ознайомлення широкого загалу з етнографічним матеріалом; спонукання вишивальниць звертатися до етнографічної літератури, використовувати в своїй роботі взірці музейних колекцій, щоб сучасні вироби в народній традиції були осмисленими; популяризувати українське слово, орнамент, пісню, традицію, культуру спілкування на прикладі родини Косачів.

Проект успішно реалізується і одним з його результатів має бути наступне видання збірки з відновленими взірцями вишитих, витканих орнаментів, відновлених писанок і приклади та практичні поради щодо їх відтворення.

Заходи у 2014-2016 рр. відвідали близько 8000 осіб. Крім популяризації книги – запровадження та відпрацювання різноманітних бібліотечних форм роботи щодо залучення до бібліотек широкого кола користувачів, вагомою стала участь у проекті внутрішньо переміщених осіб. Проекту присвячені численні публікації в пресі – більше 20, створено 8 відеосюжетів на ТБ. Досвід проекту перейняли бібліотеки з інших областей України. Найбільш привабливими заходами для нових відвідувачів стали виставки однієї книги; найбільш затребуваними – майстер-класи з вишивки та шиття. Відзначаємо розширення роботи з музеями – проведення спільних заходів на регулярній основі, що дозволяє формувати єдиний культурний простір в названих закладах культури.

Серед форм роботи проекту є власне бібліотечні. Це, насамперед, ознайомлення широкого кола з книгою – стародруком, її історією, численними перевиданнями та формування зацікавленості користувачів до народних традицій, народного мистецтва. Іншими формами роботи з книгою та її популяризацією є зустрічі-обговорення її змісту (схем, передмови), лекції науковців; майстер-класи з вишивки, писанкарства; тематичні книжкові виставки та художні виставки відновлених аркушів книги; участь у різноманітних заходах бібліотек системи.

Так, було організовано і проведено дві великі виставки однієї книги в Києві і Львові. В травні-червні 2015 року на стендах Музею книги і друкарства України було презентовано виставку однієї книги «Украинский народный орнамент: вышивки, ткани, писанки» О. П. Косачева, Киев, 1876» (обкладинка першоджерела з експозиції музею; репринтне видання альбому 2010 р.; виставка інших видань) та вишиті аркуші альбому, колекцію писанок, зразки ткани, прикрас і реконструйовані речі. 15 серпня 2015 р. в Марійському товаристві «Милосердя» (м. Львів, вул. Руська, 10) відкрилась виставка-презентація проекту, на якій були представлені вишиті аркуші, колекція писанок, зразки ткани за альбомом. Під час обох заходів проводились лекції науковців, покази робіт сучасних майстринь за схемами Олени Пчілки; майстер-класи з народної вишивки та писанкарства, а для найменших учасників працював бібліомайданчик «Сміховинки від Олени Пчілки». Ці наймасовіші за кількістю учасників заходи зібрали майстрів та гостей з 17 областей України, в тому числі з окупованих територій Луганської, Донецької областей. Автором одного з відновлених аркушів книги є майстриня Ольга Чемерис з м. Маріуполь.

Майстер-класи з вишивки та писанкарства проводились на більшості заходів, адже демонструють прикладний аспект вивчення книги – практичне застосування відновлених

орнаментів. Майстер-класи проводились як в бібліотеках, так і в музеях, як самостійні заходи і як частина програми великих зустрічей. Майстер-класи проводились також в навчальних закладах м. Боярка (Київська обл.) та м. Олександрія (Кіровоградська обл.). І з отриманого досвіду можемо стверджувати, що найзручніше проводити майстер-класи в читальних залах бібліотек, де найкраще освітлення для роботи і зручні столи-стілці. І саме майстер-класи збирають найбільшу аудиторію.

Так, наприклад, в бібліотеках ЦРБ ім. М. Некрасова та ім. Наталі Забіли для дітей проводились майстер-класи з писанкарства восковим олівцем на повному яйці. Методику таких занять розробила писанкарка Ірина Міхалевич (м. Олександрія, Кіровоградська обл.). І діти, і дорослі із задоволенням креслили орнаменти писанок, зібраних і описаних Ольгою Косач. За цією методикою будь-який бібліотекар, педагог, дорослий може проводити подібні заняття, популяризуючи традиційне писанкарство і книгу Ольги Косач.

В ЦРБ ім. М. Некрасова та ім. В. Симоненка для дітей проводились майстер-класи з вишивки та крою традиційного одягу для різних вікових категорій і різного рівня майстерності користувачів. Автор та організатор проекту Тетяна Серебреннікова та Тетяна Зез, яка веде напрямок сучасного одягу з вишивкою в проєкті, допомагають опановувати ручну вишивку дівчатам та жінкам. Слід відзначити, що в результаті таких занять література з вишивки та рукоділля стала користуватись більшим попитом.

Партнерами проєкту є журнали «Майстерня вишивки» та «Всё о рукоделии», де висвітлені події і заходи проєкту. Редакції цих часописів надали для потреб проєкту свої архівні номери, які передаються в бібліотеки, де проводяться заходи в рамках проєкту.

Партнерами бібліотек ЦБС Голосіївського району багато років є Національний музей літератури України, Музей книги і друкарства України, Літературно-меморіальний музей Максима Рильського, Музей видатних діячів української культури Лесі Українки, Миколи Лисенка, Панаса Саксаганського, Михайла Старицького. В цих музеях були проведені спільні з бібліотеками заходи в рамках проєкту.

Проект триває і відкритий для всіх охочих в інтернет-просторі на форумі веб-спільноти «Спілкування за вишиванням», в соцмережах і в реальному часі в наших бібліотеках. Знайшовши предмет зацікавлення в інтернет-просторі, люди повернулися до книги і живого спілкування саме у бібліотеках.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

VII Львівський міжнародний бібліотечний форум

«Модерна бібліотек@ в мінливому світі»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

14-17 вересня 2016 р., м.Львів

Електронне видання

Відповідальна за випуск Я. Є. Сошинська
Верстка, макетування, оформлення Р. Р. Лойко

Видавець:
ВГО «Українська бібліотечна асоціація»
04050, м.Київ, вул. Тургенєвська, 83-85
info@ula.org.ua
www.ula.org.ua